



Πανεπιστήμιο Αθηνών
Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής (ΕΕΕΠ)
eeep.pspa.uoa.gr
Email: newsletter_eeep@pspa.uoa.gr
Τηλ: 2103689535, 2103688963

Ενημερωτικό Δελτίο

για τις

ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Τεύχος 77. Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2012

ΚΩΔΙΚΟΣ: 6029

Ναπολέον Μαραβέγιας, «Η σημασία της μείωσης του χρέους της χώρας μας» 1

Επισκόπηση 4

Φάκελος 10

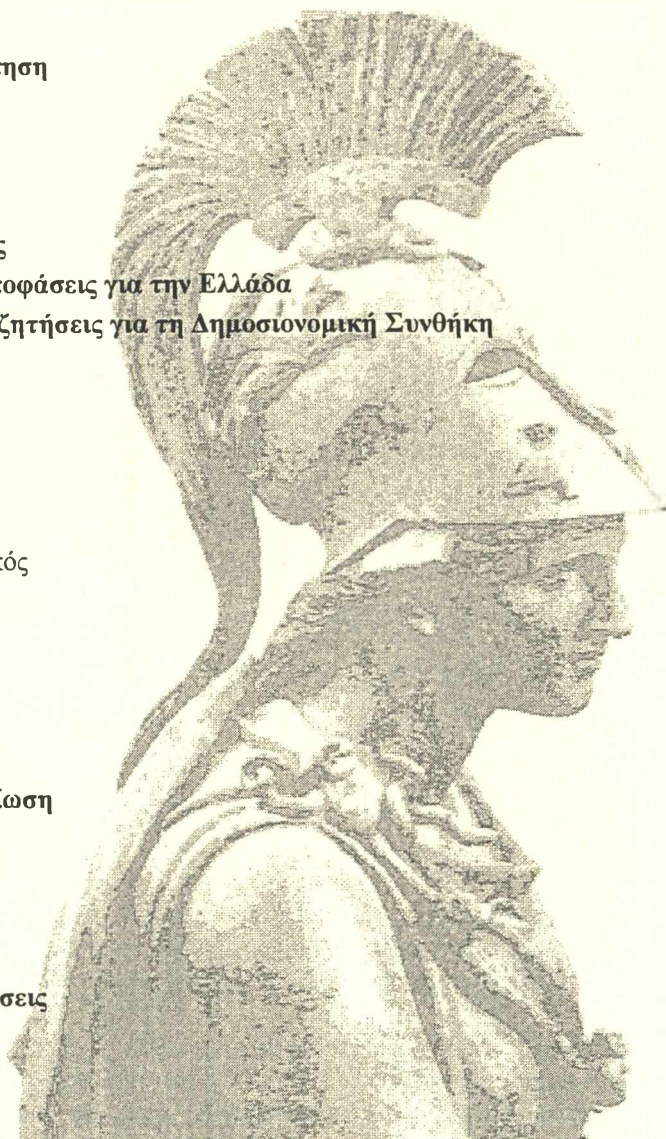
α. Οι Αποφάσεις για την Ελλάδα

β. Οι Συζητήσεις για τη Δημοσιονομική Συνθήκη

Τύπος 19
-Ελληνικός
- Ξένος

Τεκμηρίωση 21

Εκδηλώσεις 29





**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
(ΕΕΕΠ)
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Αιόλου 42-44, 105 60 Αθήνα.**

Το Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής (ΕΕΕΠ) ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 2002 βάσει του Προεδρικού Διατάγματος 278/2002 στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Πρόκειται για έναν ανεξάρτητο, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ερευνητικό και εκπαιδευτικό φορέα που λειτουργεί εντός Πανεπιστημίου διατηρώντας, ωστόσο, ευρεία διοικητική και οικονομική αυτονομία.

Το Εργαστήριο στοχεύει τόσο στην εξειδικευμένη μελέτη και διακλαδική προσέγγιση του φαινομένου της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης όσο και στην προώθηση του διαλόγου σε επιστημονική βάση. Έχει ως αποστολή τη συστηματική παρακολούθηση, ανάλυση, ερμηνεία και αξιολόγηση των εξελίξεων στον Ευρωπαϊκό χώρο, τη συνεργασία και ανταλλαγή επιστημονικών γνώσεων με άλλα ακαδημαϊκά ή ερευνητικά ιδρύματα στην Ελλάδα και το εξωτερικό, τη συμμετοχή σε εθνικά, κοινοτικά ή διεθνή προγράμματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και επιμόρφωσης προσωπικού, την ανάπτυξη προγραμμάτων διδασκαλίας και τη διεξαγωγή βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας, την οργάνωση σεμιναρίων, συμποσίων, συνεδρίων, διαλέξεων, καθώς και την πραγματοποίηση δημοσιεύσεων και εκδόσεων.

Διευθυντής Εργαστηρίου: Καθηγητής Π.Κ. Ιωακειμίδης

Επιστημονικό Συμβούλιο: Π. Κ. Ιωακειμίδης, Π. Καζάκος, Ν. Μαραβέγιας, Μ. Τσινισιζέλης, Κ. Υφαντής, Ι. Υφαντόπουλος, Π. Βαρβαρούσης, Σ. Βέρνυ, Ε. Δούση, Ν. Κουτσιαράς.

Με το Εργαστήριο συνεργάζονται επίσης μέλη ΔΕΠ άλλων Πανεπιστημίων

Μηνιαία Έκδοση

Ιδιοκτήτης : Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, Αιόλου 42-44, 105 60 Αθήνα
Εκδότης (& Επιστημονικός Υπεύθυνος Δελτίου): Καθηγητής Π. Κ. Ιωακειμίδης,
Διευθυντής Εργαστηρίου Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, Αιόλου 42-44, 105 60 Αθήνα.

Συντακτική ομάδα: Δρ. Άννα Βαλλιανάτου (& υπεύθυνη σύνταξης), Δρ. Μαρίνα Πετρέλλη
Σε αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν η Νίκη Κούκα και η Μαρία Παπαδοπούλου
Για τυχόν παρατηρήσεις και σχόλια: 2103689535 & 2103688963, newsletter-eeep@pspa.uoa.gr

Ναπολέον Μαραβέγιας, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

«Η σημασία της μείωσης του χρέους της χώρας μας»

Η μείωση του ελληνικού χρέους, μέσω της ανταλλαγής ομολόγων με ευρωπαϊκή εγγύηση, αποτελεί μια ιστορικής σημασίας εξέλιξη, η οποία θα αποτυπωθεί θετικά στο πλαίσιο των σχέσεων της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Με τον τρόπο αυτόν μπορεί να ανακτηθεί ένα μέρος της εμπιστοσύνης των διεθνών αγορών προς την Ελλάδα και ταυτόχρονα να παγιωθεί περισσότερο η πεποίθηση στην ικανότητα της Ευρωζώνης να ανταποκριθεί με επιτυχία στα προβλήματα που έχουν οι περιφερειακές χώρες της.

Η ολοκλήρωση της ανταλλαγής των ομολόγων που πραγματοποιείται με επιτυχία, όπως φαίνεται σήμερα, θα απαλλάξει την ελληνική οικονομία από ένα βάρος περίπου 100 δις ευρώ από το σύνολο των 360 δις ευρώ και κυρίως από μια ετήσια δαπάνη της τάξης των 3-4 δις. ευρώ για την πληρωμή των τόκων των δανείων. Αυτό θα βοηθήσει ώστε να περιοριστεί η ανάγκη για μεγαλύτερη δημοσιονομική προσαρμογή, δηλαδή θα αποφευχθούν ακόμα μεγαλύτερες θυσίες από τους Έλληνες πολίτες και θα συμβάλει στην αύξηση της παροχής ρευστότητας από τις τράπεζες στην ελληνική οικονομία.

Όλα αυτά βέβαια με την προϋπόθεση ότι και η μελλοντική κυβέρνηση θα εφαρμόσει όσα έχουν συμφωνηθεί στο 2ο Μνημόνιο και ότι η ελληνική διοίκηση θα μπορέσει επιτέλους να πραγματοποιήσει τις απαιτούμενες διαρθρωτικές αλλαγές και ότι, τέλος, η ελληνική κοινωνία θα καταφέρει να σηκώσει το τεράστιο βάρος της μείωσης των εισοδημάτων, που γίνεται περισσότερο αβάσταχτο ιδίως όσον αφορά τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους.

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Ενδιάμεσες προβλέψεις: η ευρωζώνη σε ήπια ύφεση με σημάδια σταθεροποίησης¹

Η απροσδόκητη στασιμότητα της ανάκαμψης στα τέλη του 2011 αναμένεται να επεκταθεί στα δύο πρώτα τρίμηνα του 2012. Ωστόσο, η μέτρια ανάπτυξη αναμένεται να επιστρέψει στο δεύτερο εξάμηνο του έτους.

Σε ετήσια βάση, η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ το 2012 προβλέπεται τώρα να παραμείνει αμετάβλητη στην ΕΕ (0,0%) και να μειωθεί κατά 0,3% στη ζώνη του ευρώ. Εξακολουθεί να υφίσταται μεγάλη αβεβαιότητα ενώ οι εξελίξεις στις επιμέρους χώρες παραμένουν άνισες. Η πρόβλεψη για τον πληθωρισμό το 2012 έχει αναθεωρηθεί ελαφρώς προς τα άνω σε σύγκριση με το φθινόπωρο, λόγω των επίμονα υψηλών τιμών της ενέργειας και των αυξήσεων των έμμεσων φόρων. Βρίσκεται τώρα στο 2,3% στην ΕΕ και 2,1% στη ζώνη του ευρώ.

Ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής για τις Οικονομικές και Νομισματικές Υποθέσεις Olli Rehn δήλωσε: «Μολονότι η ανάπτυξη διακόπηκε, βλέπουμε σημάδια σταθεροποίησης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Το οικονομικό αίσθημα είναι ακόμα σε χαμηλά επίπεδα αλλά οι πιέσεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές μειώνονται. Έχουν ήδη ληφθεί πολλά από τα μέτρα που ήταν απαραίτητα για την εξασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και τη δημιουργία των προϋποθέσεων για αειφόρο ανάπτυξη και δημιουργία θέσεων εργασίας. Λαμβάνοντας

αποφασιστικά μέτρα μπορούμε να ανακάμψουμε και να περάσουμε από την σταθεροποίηση στην ανάπτυξη και στην δημιουργία θέσεων εργασίας.»

Η πρόβλεψη ανάπτυξης για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ αναθεωρήθηκε προς τα κάτω

Στο πλαίσιο της φθίνουσας αναπτυξιακής δυναμικής και της συνεχιζόμενης χαμηλής αυτοπεποίθησης, το πραγματικό ΑΕΠ αναμένεται να παραμείνει αμετάβλητο στην ΕΕ (0,0%) και να συρρικνωθεί κατά 0,3% στη ζώνη του ευρώ το 2012. Πρόκειται για αναθεώρηση προς τα κάτω κατά 0,6% στην ΕΕ και 0,8% στη ζώνη του ευρώ σε σχέση με τις φθινοπωρινές προβλέψεις της 10ης Νοεμβρίου 2011. Από την εξέταση της επικρατούσας κατάστασης στα επιμέρους κράτη μέλη προκύπτει ότι οι αναπτυξιακές αποκλίσεις μεταξύ τους παραμένουν σοβαρές. Το 2012, η αύξηση του ΑΕΠ αναμένεται να είναι αρνητική σε εννέα χώρες, στάσιμη σε μια και θετική σε δεκαεπτά. Η υψηλότερη ανάπτυξη θα σημειωθεί στη Λετονία, τη Λιθουανία και την Πολωνία και η χαμηλότερη στην Ελλάδα και στην Πορτογαλία.

Προοπτικές της εγχώριας και της παγκόσμιας ζήτησης

Οι προοπτικές επηρεάζονται από τη χαμηλότερη υποστήριξη που παρέχει η παγκόσμια οικονομία λόγω της συνεχιζόμενης εξασθένησης της παγκόσμιας ζήτησης που έχει αρνητικές επιπτώσεις στις καθαρές εξαγωγές. Η εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων της ΕΕ και των καταναλωτών εξακολουθούν να παραμένουν σε χαμηλό επίπεδο, μολονότι σημειώθηκε πρόσφατα μικρή βελτίωση επειδή ο χρηματοπιστωτικός

τομέας εμφάνισε σημεία σταθεροποίησης. Η εφαρμογή αξιόπιστων πολιτικών σε ευάλωτες χώρες και η ολοένα μεγαλύτερη αναγνώριση ότι επιτυγχάνεται σταθερή πρόοδος όσον αφορά την αντιμετώπιση της κρίσης των κρατικών χρεών συνέβαλαν στη σταθεροποίηση των αγορών. Η άποψη ότι οι κίνδυνοι λόγω των κρατικών χρεών είναι μεγάλοι έχει κάπως μετριαστεί πρόσφατα για ορισμένες χώρες, αλλά οι διαφορές επιτοκίου των κρατικών ομολόγων των πλέον αξιόπιστων σε σχέση με τις λιγότερο αξιόπιστες χώρες παραμένουν μεγάλες ενώ οι πιστωτικοί όροι για τον ιδιωτικό τομέα έχουν καταστεί αυστηρότεροι. Μολονότι η ευρύτερη οικονομική κατάσταση της αγοράς στην ΕΕ παραμένει εύθραυστη και η αβεβαιότητα εξακολουθεί να επηρεάζει αρνητικά σε μεγάλο βαθμό τις ιδιωτικές επενδύσεις και την κατανάλωση, ο κίνδυνος της πιστωτικής κρίσης έχει μειωθεί, κυρίως χάρη στα μέτρα για την ενίσχυση της ρευστότητας που έλαβε η ΕΚΤ. Παράλληλα, δεδομένης της υποτονικής ζήτησης, δεν αναμένεται οι πιστωτικές συνθήκες να περιορίσουν τις επενδύσεις και την κατανάλωση για το χρονικό διάστημα που καλύπτουν οι παρούσες προβλέψεις. Εν γένει αναμένεται σταδιακή αποκατάσταση της εμπιστοσύνης καθώς και ανάκαμψη των επενδύσεων και της κατανάλωσης το δεύτερο εξάμηνο του 2012.

Ο πληθωρισμός περιορίζεται αλλά πολύ σταδιακά

Συνεπεία των επίμονα υψηλών τιμών ενέργειας, ο πληθωρισμός παρέμεινε υψηλότερος από τις προβλέψεις του φθινοπώρου. Με το δομικό πληθωρισμό να έχει σταθεροποιηθεί περίπου στο 2% και τις πρόσφατες αυξήσεις των έμμεσων φόρων

να παρεμποδίζουν την ταχύτερη μείωση των πιέσεων στις τιμές, ο πληθωρισμός ΕνΔΤΚ μειώθηκε σταδιακότερα του αναμενομένου. Αντανακλώντας την προβλεπόμενη εξασθένηση της οικονομικής δραστηριότητας, ο πληθωρισμός προβλέπεται να συνεχίσει να μειώνεται αργά κατά την περίοδο που αφορούν οι παρούσες προβλέψεις. Για το 2012 συνολικά, ο πληθωρισμός ΕνΔΤΚ εικάζεται πλέον ότι θα ανέλθει σε 2,3% στην ΕΕ και σε 2,1% στη ζώνη του ευρώ. Αξιολόγηση κινδύνου

Εν μέσω της παρατεινόμενης αβεβαιότητας, εντείνονται οι κίνδυνοι που απειλούν τις προοπτικές ανάπτυξης της Ε.Ε. το 2012. Η επιδείνωση της κρίσης των κρατικών χρεών, αν προκαλούσε τελικά πιστωτική κρίση και κατάρρευση της εγχώριας ζήτησης, θα συνεπαγόταν πιθανότατα βαθιά και παρατεταμένη ύφεση. Στις ενδεχόμενες ανοδικές ωστικές δυνάμεις για το ΑΕΠ συμπεριλαμβάνονται η ισχυρότερη της αναμενόμενης ανάκαμψη της εμπιστοσύνης και η σθεναρότερη παγκόσμια ζήτηση, που θα μπορούσαν να απορρέουν π.χ. από μια σταθεροποίηση της αγοράς ακινήτων στις ΗΠΑ. Όσον αφορά τον πληθωρισμό, οι κίνδυνοι φαίνονται συνολικά ισορροπημένοι, με ενδεχόμενες μεγάλες καθοδικές πιέσεις σε περίπτωση μεγαλύτερης της αναμενόμενης συρρίκνωσης του ΑΕΠ, με συνακόλουθη συμπίεση της δυναμικής των τιμών. Αντίθετα οι διαταραχές του εφοδιασμού με πετρέλαιο, λόγω των γεωπολιτικών εντάσεων και της εντονότερης της αναμενόμενης ζήτησης από τις αναδυόμενες αγορές, θα μπορούσαν να τροφοδοτήσουν τον πληθωρισμό των τιμών των βασικών εμπορικών αγαθών.

¹ http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_20120223-5_el.htm

Η πρώτη συνάντηση των φίλων της Συρίας: διάσπαση στο εσωτερικό της ομάδας.²

Η πρώτη συνάντηση της ομάδας των Φίλων της Συρίας φανέρωσε τις διαιρέσεις στο εσωτερικό της ομάδας καθώς και μεταξύ των ηγετών της αντιπολίτευσης της Συρίας. Αξιωματούχοι και υπουργοί από 60 χώρες (χώρες της Αφρικής, αραβικές χώρες, ασιατικές χώρες, χώρες της Λατινικής Αμερικής και χώρες του NATO) συναντήθηκαν στην Τύνιδα στις 24 Φεβρουαρίου 2012 για να συζητήσουν τη δράση τους αναφορικά με θρησκευτικό πόλεμο στη Συρία. Μια βασική ομάδα «χωρών» - η Αίγυπτος, η Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης της Ε.Ε., η Γαλλία, το Κατάρ, η Σαουδική Αραβία, η Τουρκία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ - συνέταξαν μια επίσημη δήλωση στο όνομα του συνασπισμού, στην οποία επαναλάμβαναν το περιεχόμενο του σχεδίου ψηφίσματος του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών (στο οποίο είχαν ασκήσει βέτο η Κίνα και η Ρωσία.). Σύμφωνα με τη δήλωση, ο ηγέτης της Συρίας Bashar Al-Assad πρέπει να παραιτηθεί και να διεξαχθούν εκλογές υπό την εποπτεία του Αραβικού Συνδέσμου. Στη δήλωσή τους οι συμμετέχουσες χώρες έκαναν έκκληση για την επιβολή οικονομικών και διπλωματικών κυρώσεων σε παγκόσμιο επίπεδο. Δεν ενέκριναν, όμως, μια στρατιωτική επέμβαση και δεν αναγνώρισαν το Εθνικό Συμβούλιο της Συρίας (SNC), μια ομάδα της αντιπολίτευσης, ως νέα κυβέρνηση της χώρας, αποκαλώντας το ως «έναν» αλλά όχι «τον» νόμιμο εκπρόσωπο του αντιπολιτευόμενου κινήματος. Οι

² Ελεύθερη μετάφραση του σχολίου του A. Rettman, “Chaotic meeting exposes divisions on Syria”, Euobserver, 25/2/2012.

εκπρόσωποι της ομάδας συμφώνησαν να συναντηθούν και πάλι στην Τουρκία τον Μάρτιο και, αργότερα, στη Γαλλία.

Ένας διπλωμάτης της Ε.Ε. στην Τύνιδα χαρακτήρισε τη συνάντηση «χαοτική», με τους υπουργούς να πηγαινοέρχονται και με τη διεξαγωγή πολλών διμερών συνομιλιών. Επισημαίνεται, μάλιστα ότι ορισμένες αντιπροσωπείες χωρών της Ε.Ε. αποχώρησαν νωρίς λόγω άλλων υποχρεώσεων. Ο Σαουδάραβας υπουργός Εξωτερικών Saud Faisal δήλωσε ότι οι Φίλοι της Συρίας θα πρέπει να στείλουν όπλα στους αντάρτες: «Νομίζω ότι θα ήταν μια εξαιρετική ιδέα ... γιατί πρέπει να προστατεύσουν τον εαυτό τους». Επιπλέον, το Κατάρ και η Τυνησία ζήτησαν οι αραβικές χώρες να στείλουν στρατεύματα. Ο Βρετανός υπουργός Εξωτερικών William Hague απέκλεισε την αποστολή στρατιωτικής βοήθειας. Η Γαλλία, η Τουρκία και οι ΗΠΑ δεν εξέφρασαν καμία γνώμη σχετικά. Από την πλευρά τους, οι αντιπρόσωποι του Εθνικού Συμβουλίου της Συρίας δήλωσαν απογοητευμένοι από το αποτέλεσμα της συνάντησης. Επιπλέον, στη δική τους δήλωση πρόσθεσαν τα ακόλουθα: «Οι Φίλοι της Συρίας δεν θα πρέπει να αποτρέψουν άλλες χώρες από το να βοηθήσουν την αντιπολίτευση της Συρίας με την παροχή στρατιωτικών συμβούλων, συμβούλων εκπαίδευσης και όπλων.

Επισημαίνεται ότι μια αντίπαλη ομάδα της αντιπολίτευσης στη Συρία, η Εθνική Συντονιστική Επιτροπή για τη Δημοκρατική Αλλαγή, μοιχόταρε την προαναφερθείσα συνάντηση. Κατηγόρησε ότι το Εθνικό Συμβούλιο της Συρίας τυγχάνει προτιμησιακής μεταχείρισης και ότι τα «γεράκια» χρησιμοποιούν τη σύσκεψη για να νομιμοποιήσουν τη στρατιωτική δράση. Η Κίνα και η Ρωσία, επίσης, αρνήθηκαν να στείλουν

αντιπροσώπους στην Τυνησία ως ένδειξη της συνεχιζόμενης στήριξής τους στον ηγέτη της Συρίας Bashar Al-Assad. Σύμφωνα με διπλωματικές πηγές της Ε.Ε., καθώς η διάσπαση είναι εμφανής ακόμη και στο εσωτερικό της Ένωσης, δεν ήταν σωστό να πραγματοποιηθεί η συνάντηση στην Τύνιδα, τη συμβολική γενέτειρα της Αραβικής άνοιξης, διότι δημιουργείται η εσφαλμένη εντύπωση ότι ο θρησκευτικός πόλεμος στη Συρία έχει κοινά στοιχεία με το δημοκρατικό κίνημα της αραβικής Άνοιξης. Επιπλέον, υποστηρίχθηκε ότι η στήριξη της Ε.Ε. σε μια διαδικασία μετάβασης στη Συρία υπό την ηγεσία του Αραβικού Συνδέσμου έχει ενδυναμώσει την αίσθηση της πολιορκίας του καθεστώτος Assad, επειδή ο Αραβικός Σύνδεσμος κυριαρχείται από το Κατάρ και τη Σαουδική Αραβία, δύο σουνιτικές δυνάμεις, μακροχρόνιοι εχθροί του καθεστώτος των Αλαουιτών Μουσουλμάνων του Assad.

Οι υπουργοί εξωτερικών της Ε.Ε. πρόκειται να επιβάλουν περαιτέρω κυρώσεις κατά του καθεστώτος του Bashar Al-Assad. Σύμφωνα με διπλωματικές πηγές, η Ένωση θα προσθέσει επτά μέλη του καθεστώτος στη «μαύρη λίστα» της Ε.Ε. ενώ θα αποσύρει ένα από τα υπάρχοντα ονόματα. Επιπλέον, θα συμπεριληφθεί στη «μαύρη λίστα» της Ε.Ε. η Κεντρική Τράπεζα της Συρίας, θα απαγορευθεί στις χώρες της Ε.Ε. να δέχονται εμπορικά αεροπλάνα από τη Συρία στα αεροδρόμιά τους και να διεξάγεται εμπόριο χρυσού και πολύτιμων λίθων. Επισημαίνεται ότι η συνοδευτική δήλωση της Ε.Ε. θα εγκρίνει τη δήλωση της Τύνιδας και θα αποδοκιμάζει τη σφαγή αμάχων στην πόλη Homs. Θα ζητά από τη Συριακή αντιπολίτευση να σχηματίσει ένα ενωμένο μέτωπο και να σέβεται τα δικαιώματα όλων των

μειονοτήτων εν μέσω αναφορών ότι οι σουνίτες μουσουλμάνοι αντάρτες διαπράττουν φρικαλεότητες κατά των Αλαουιτών κρατουμένων.

Herman Van Rompuy: τα εθνικά κοινοβούλια είναι ευρωπαϊκοί θεσμοί.³

Σύμφωνα με δήλωση του Herman Van Rompuy, Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε συγκέντρωση των μελών του Ευρωπαϊκού και των εθνικών κοινοβουλίων με θέμα την οικονομική πολιτική της Ένωσης (27/2/2012), το γεγονός ότι τα εθνικά κοινοβούλια είναι επιφορτισμένα με την έγκριση σχεδίων διάσωσης και με την έγκριση των εθνικών προϋπολογισμών και των πολιτικών για την αγορά εργασίας (οι οποίες μπορεί να επηρεάσουν τη σταθερότητα της ευρωζώνης) τα καθιστά ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. «Παλαιότερα, με λίγη υπερβολή, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα υπήρχε σε έναν πλανήτη και οι εθνικές πολιτικές σε έξι, εννέα, δώδεκα, δεκαπέντε άλλους πλανήτες. Αυτό δεν ισχύει πλέον. Η δύσκολη και επώδυνη κρίση του χρέους, αποσαφηνίζει το γεγονός ότι η Ένωση είναι το «εμείς». Ο Herman Van Rompuy επεσήμανε ότι οι αποφάσεις ενός εθνικού κοινοβουλίου - είτε είναι στη Γερμανία, την Ιρλανδία, τη Σλοβακία ή την Πορτογαλία - τώρα παρακολουθούνται από όλη την Ευρώπη, όταν πρόκειται για την έγκριση πακέτων διάσωσης που χρηματοδοτούνται από τους φορολογούμενους ή τη θέσπιση μέτρων για τη μείωση του ελλείμματος. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

³ Ελεύθερη μετάφραση του Σχολίου της Valentina Pop, “Van Rompuy: National parliaments are EU institutions”, 28/2/2012, euobserver

υποστήριξε ότι «αν όχι τυπικά τουλάχιστον από πολιτικής άποψης, όλα τα εθνικά κοινοβούλια έχουν γίνει, κατά κάποιο τρόπο, ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα».

Η εξέλιξη αυτή είναι σε βάρος της εθνικής κυριαρχίας. «Τα εθνικά κοινοβούλια διατηρούν τη δημοσιονομική κυριαρχία τους, τουλάχιστον για όσο διάστημα οι εθνικές πολιτικές δεν απειλούν την οικονομική σταθερότητα του συνόλου. Για να αποφευχθεί αυτό, οι χώρες με υπερβολικό έλλειμμα θα συνάψουν μια «τελική σύμβαση» με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να μειωθεί το έλλειμμα κάτω από το ανώτατο όριο του 3% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Αλλά τα ελλείμματα δεν είναι ο μόνος τομέας στον οποίο πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη τόσο την Ε.Ε. όσο και τα κράτη μέλη: οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις, για παράδειγμα στην αγορά εργασίας, «έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση».

Σύμφωνα με τον Herman Van Rompuy, η Ε. Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη της ευρωζώνης πρέπει να ενημερώνονται πριν από την έκδοση οποιασδήποτε φορολογικής ή μεγάλης μεταρρύθμισης της οικονομικής πολιτικής με πιθανές δευτερογενείς επιδράσεις, έτσι ώστε να καθίσταται δυνατή η εκτίμηση των πιθανών επιπτώσεων στο σύνολο της ευρωζώνης. Είναι ευθύνη των εθνικών κοινοβουλίων να «προσαρμόσθούν» στη νέα αυτή κατάσταση. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προέτρεψε τα μέλη των εθνικών κοινοβουλίων να συνομιλούν με τους ομολόγους τους από τα άλλα κράτη μέλη, καθώς και με τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. «Ως εξωτερικός παρατηρητής, έχω μερικές φορές την εντύπωση ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά

κοινοβούλια ζουν σε διαφορετικούς κόσμους: το πρώτο πάντα ασκεί πίεση για μεγαλύτερη ολοκλήρωση ενώ τα δεύτερα επικεντρώνονται στα εγχώρια ζητήματα πατώντας φρένο». Η κρίση έχει επιφέρει ένα νέο επίπεδο αλληλεξάρτησης και συνεργασίας, τόνισε ο Herman Van Rompuy, συνοψίζοντας το επιχείρημά του με τη φράση «Η Ευρώπη είναι εσωτερική πολιτική».

Συνάντηση του ECOFIN στις 21 Φεβρουαρίου: τα κύρια πορίσματα⁴

Το Συμβούλιο κατέληξε σε μια γενική προσέγγιση σχετικά με δύο σχέδια κανονισμών που στοχεύουν στην περαιτέρω βελτίωση της οικονομικής διακυβέρνησης στην ευρωζώνη. Οι προτάσεις προβλέπουν την καλύτερη παρακολούθηση των δημοσιονομικών πολιτικών των χωρών της Ευρώπης και την ενισχυμένη εποπτεία των κρατών μελών της ευρωζώνης που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες ή ζητούν οικονομική βοήθεια. Η Προεδρία ξεκινά διαπραγματεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με σκοπό να καταστεί δυνατή η έκδοση των δύο κανονισμών κατά την πρώτη ανάγνωση. Το Συμβούλιο εξέδωσε έναν κανονισμό για την εναρμόνιση των κανόνων για τις πωλήσεις και τις συμφωνίες ανταλλαγής των αθετημένων υποχρεώσεων. Ο κανονισμός εισάγει κοινές απαιτήσεις διαφάνειας και εναρμονίζει τις εξουσίες που μπορούν να αποκτήσουν οι ρυθμιστικές αρχές σε εξαιρετικές περιστάσεις. Η έκδοση του κανονισμού ακολουθεί μια συμφωνία με το

⁴ Μετάφραση από την ομάδα του δελτίου της Σύνοψης των Συμπερασμάτων του 3148th Council meeting, Economic and Financial Affairs, Brussels, 21 February 2012

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που επιτεύχθηκε τον περασμένο Οκτώβριο.

Στα Συμπεράσματά του (τα οποία θα υποβληθούν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού Εξάμνου του τρέχοντος έτους) το Συμβούλιο ενέκρινε την παροχή καθοδήγησης προς τα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών προκλήσεων.

Επιπλέον, το Συμβούλιο εξέδωσε:

- Μια οδηγία εξαίρεσης των πολύ μικρών επιχειρήσεων από λογιστικές και οικονομικές υποχρεώσεις.

- Μια Σύσταση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την απαλλαγή για την εκτέλεση του γενικού προϋπολογισμού της Ε.Ε. για το 2010.
- Συμπεράσματα για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων του Συμβουλίου για τις διαπραγματεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. για το 2013.
- Συμπεράσματα σχετικά με την παρακολούθηση της διάσκεψης του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή που πραγματοποιήθηκε στο Durban στο τέλος του 2011.

8^ο ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΝΑΥΠΛΙΟΥ

«Βουλευτικό» 24-27 Μαΐου 2012

Το 8ο Σεμινάριο Διεθνούς Δικαίου Ναυπλίου διοργανώνεται από το 2005 στο Ναύπλιο, στον ιστορικό χώρο της πρώτης «Βουλής των Ελλήνων». Όσοι επιθυμούν να συμμετάσχουν στο 8ο Σεμινάριο Διεθνούς Δικαίου Ναυπλίου καλούνται να αποστείλουν πρόταση παρουσίασης με το θέμα της υπό εκπόνησης διδακτορικής διατριβής ή διπλωματικής εργασίας και σύντομη παρουσίαση του θέματος (350 λέξεις -1 σελίδα) έως την 6η Απριλίου 2011.

Η αποστολή των προτάσεων θα γίνεται ηλεκτρονικά στο ekeddaad@gmail.com και κοινοποίηση στο sperrak@panteion.gr.

<http://des.panteion.gr/ekeddaad.html>

ΦΑΚΕΛΟΣ

Α. Οι Αποφάσεις για την Ελλάδα (21/2/2012)

Β. Οι Συζητήσεις για τη Δημοσιονομική Συνθήκη

Α. Οι Αποφάσεις για την Ελλάδα της 21^{ης} Φεβρουαρίου

Οι υπουργοί οικονομικών της Ευρωζώνης κατέληξαν σε συμφωνία για την Ελλάδα στη συνάντησή της Ευρωομάδας στις 21 Φεβρουαρίου 2012.

Οι αποφάσεις της ευρωομάδας⁵

- Το ελληνικό δημόσιο χρέος θα μειωθεί κατά 107 δισ. ευρώ από την εφαρμογή του PSI που συμφωνήθηκε στο Eurogroup. Το «κούρεμα» αυξάνεται στο 53,5% της αξίας των ελληνικών ομολόγων ενώ το επιτόκιο για τα ομόλογα που λήγουν μέχρι το 2020 θα φτάνει σε μέσα επίπεδα το 2,63%.
- Το ελληνικό δημόσιο χρέος θα υποχωρήσει στο 120,5% το 2020.
- Για την αποπληρωμή του χρέους θα υπάρχει ένας μόνιμος μηχανισμός, κατοχυρωμένος με διάταξη από το ελληνικό Σύνταγμα.
- Στην απόφαση προβλέπεται ακόμα η αναδρομική μείωση των επιτοκίων του πρώτου δανείου των 110 δισεκατομμυρίων ευρώ αλλά και η έμμεση συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, μέσω των κεντρικών τραπεζών των χωρών της ευρωζώνης σε ποσοστό που φθάνει το 1,8%.
- Η νέα δανειακή σύμβαση των 130 δισ. ευρώ θα δοθεί στα μέσα Μαρτίου αφού πρώτα ολοκληρωθούν όλες οι προαπαιτούμενες ενέργειες οι οποίες τις επόμενες ημέρες θα περάσουν από την ελληνική Βουλή.

Δήλωση του Αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Olli Rehn στην ευρωομάδα της 21ης Φεβρουαρίου 2012⁶

«Κατά τα δύο τελευταία χρόνια αλλά και αυτό το βράδυ έμαθα ότι η λέξη «μαραθώνιος» είναι πράγματι ελληνική λέξη. Καταλήξαμε όμως σε συμφωνία. Πρόκειται για μια πολύ ευρεία και σημαντική συμφωνία, την οποία η Επιτροπή χαιρετίζει διότι θα μειώσει σημαντικά το βάρος του χρέους της Ελλάδας και θα βοηθήσει στη μεταρρύθμιση της οικονομίας και της διοίκησης, έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η επιστροφή στην ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Πρόκειται για ένα ουσιαστικό βήμα για την Ελλάδα και για την ευρωζώνη. Το πρόγραμμα υποστηρίζεται από μια πολύ σημαντική συνεισφορά του ιδιωτικού τομέα, όπως εξήγησε ο Jean-Claude Juncker. Σε αυτήν περιλαμβάνεται ένα κούρεμα της τάξης του 53,5% και υπάρχουν πολλά στοιχεία του PSI που θα μειώσουν το ελληνικό δημόσιο χρέος στο επίπεδο του 120,5% του ΑΕΠ μέχρι το 2020. Προκειμένου να φτάσουμε σε αυτό το επίπεδο και να εξασφαλιστεί ότι η χρηματοδότηση του δημόσιου τομέα θα περιοριστεί σε 130 δισ. ευρώ κατά τη διάρκεια του προγράμματος, χρειαστήκαν πολλές ώρες διαπραγματεύσεων, και αυτό προφανώς κάναμε σήμερα.

⁵ <http://euractiv.gr/oikonomia/ti-problepei-i-nea-symfonia-gia-tin-ellada>

⁶ http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_20120221-1_el.htm

Το πρόγραμμα βασίζεται σε αυστηρές προϋποθέσεις, που ενισχύονται περισσότερο με την αυξημένη παρακολούθηση της εφαρμογής του προγράμματος μέσω βελτιωμένης και μόνιμης επιτόπιας παρουσίας της ομάδας δράσης της Επιτροπής, η οποία θα υποστηρίζεται από εμπειρογνώμονες από τα κράτη μέλη. Προκειμένου να ενισχυθεί η εφαρμογή του προγράμματος, αποφασίσαμε και τη δημιουργία χωριστού λογαριασμού, μέσω του οποίου η Ελλάδα θα καταβάλει ένα τμήμα της εξυπηρέτησης του χρέους του επομένου τριμήνου, κάτι που ασφαλώς θα καταστήσει αυστηρότερους τους όρους άσκησης πολιτικής.

Αναμένουμε ότι αυτή η άνευ προηγουμένου αλληλεγγύη των εταίρων της Ελλάδας στην Ευρωζώνη θα συνδυαστεί με μια ισχυρή δέσμευση από την ελληνική πολιτική ηγεσία ώστε να εφαρμοστεί πλήρως το πρόγραμμα, πρώτα και κύρια προς όφελος όλων των πολιτών. Είναι σαφές ότι η ελληνική οικονομία δεν μπορεί να βασίζεται πλέον σε μια μεγάλη δημόσια διοίκηση που να χρηματοδοτείται από φτηνό δανεισμό. Η ελληνική οικονομία χρειάζεται να προσανατολιστεί σε επενδύσεις, ελληνικές και ξένες, για να διευκολυνθεί εκ νέου η ανάπτυξη και η δημιουργία θέσεων εργασίας. Για να συμβεί αυτό, πρέπει να δημιουργηθούν οι συνθήκες για επενδύσεις και να βελτιωθούν οι ήδη υπάρχουσες. Αυτό μπορεί να συμβεί, για παράδειγμα, μέσω ενός αποτελεσματικού και δίκαιου φορολογικού συστήματος, μιας αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης, ενός πιο ευνοϊκού επιχειρηματικού κλίματος, μέσω της πλήρους αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων των διαρθρωτικών ταμείων και της προσαρμογής του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος.

Σε τελευταία ανάλυση, η σημερινή συμφωνία αποτελεί βασικό δομικό στοιχείο της συνολικής μας απάντησης στην κρίση που διανύουμε. Με αυτή τη συμφωνία έχουμε μια πραγματική ευκαιρία να ξεπεράσουμε το στάδιο της δημοσιονομικής σταθερότητας και να προχωρήσουμε στην ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας".

Μια συμφωνία που δε στηρίζεται σε γερά θεμέλια⁷

Μετά από μια μαραθώνια συνεδρίαση στις Βρυξέλλες, οι υπουργοί Οικονομικών συμφώνησαν στις 21 Φεβρουαρίου 2012 να δώσουν στην Ελλάδα ένα πακέτο διάσωσης ύψους €130 δισ. προκειμένου να αποτραπεί η άμεση και άτακτη χρεοκοπία εν όψει της ανάγκης κάλυψης των οικονομικών υποχρεώσεων της χώρας έως τις 20 Μαρτίου 2012. Η συμφωνία είναι ένα περίπλοκο μείγμα δανείων από χώρες της ευρωζώνης, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (του οποίου το μερίδιο παραμένει ασαφές) καθώς και μια συμφωνία με τον ιδιωτικό τομέα που θα μειώνει τα ελληνικά ομόλογα. Σε αντάλλαγμα, η Ελλάδα πρέπει να αποδεχθεί μια «ενισχυμένη και μόνιμη» παρουσία των ξένων για την παρακολούθηση της προόδου της και να συμφωνήσει ότι προτεραιότητά της θα είναι η αποπληρωμή του χρέους έναντι οποιασδήποτε άλλης δαπάνης.

Σύμφωνα με το σχόλιο του Euobserver, η συμφωνία στηρίζεται σε σαθρά και απρόβλεπτα θεμέλια: στην ικανότητα των Ελλήνων πολιτικών για την επίτευξη των μεταρρυθμίσεων τις οποίες δεν ήταν σε θέση να προχωρήσουν για το πρώτο πακέτο διάσωσης ύψους €110 δισ. το 2010 και στην αποδοχή της λιτότητας από τον ήδη εξασθενημένο ελληνικό λαό.

⁷ Μετάφραση από την Ομάδα του δελτίου του άρθρου του Honor Mahony "Greek deal rests on appetite for more austerity", Euobserver 21/2/2012.

Οι αλλαγές - που απαιτούνται για να καλυφθεί ένα δημοσιονομικό κενό της τάξης του 5% το 2013 και το 2014 και να καταστήσουν τη χώρα ανταγωνιστική - συνεπάγονται μια βαθιά αλλαγή στην κοινωνία, τις επιχειρήσεις και τη διοίκηση στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, η χώρα καλείται να διευκολύνει τις προσλήψεις και τις απολύσεις, να μειώσει τα οικογενειακά επιδόματα, τις επικουρικές συντάξεις, τις δημόσιες επενδύσεις, τους μισθούς σε ειδικούς τομείς (όπως είναι η αστυνομία και ο στρατός) να κλείσει ή να συγχωνεύσει κυβερνητικά υπουργεία, να περικόψει εκλογικές δαπάνες, να εξυγιάνει το σύστημα επιστροφών για την υγεία, να μειώσει τον κατώτατο μισθό και να επαναδιαπραγματευτεί τη συλλογική σύμβαση με τα συνδικάτα.

Η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να αντιμετωπίσει και τη φοροδιαφυγή, παρόλο που αξιωματούχοι παραδέχονται ότι πρόκειται για δύσκολη προσπάθεια, καθώς με την αυξανόμενη ύφεση μειώνονται τα κίνητρα αποπληρωμής των τελών. Τα προαναφερθέντα προστίθενται στα μέτρα που απαιτούνται για το πρώτο σχέδιο διάσωσης, δηλαδή τη σημαντική μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, το άνοιγμα των επαγγελματιών και τη μείωση των μισθών. Αλλά η ανταμοιβή για τις τρέχουσες θυσίες παραμένει μακρινή και αόριστη. Οι μισθοί αναμένεται να μειωθούν κατά 15% τα επόμενα τρία χρόνια. Αναμένεται ότι η χώρα θα επιστρέψει στην αδύναμη ανάπτυξη το 2014 αν η επιδείνωση των μέτρων λιτότητας δεν προκαλέσει περαιτέρω αρνητικές επιπτώσεις. Τα στοιχεία ήδη δείχνουν ότι η οικονομία στην Ελλάδα θα συρρικνωθεί περισσότερο από 17 % μεταξύ του 2009 και το τέλος του 2012. Εν τω μεταξύ η ανεργία έχει εκτοξευθεί από 9% το 2009 σε πάνω από 18% σήμερα. Το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να αρχίσει να μειώνεται το 2014. Ένα χρόνο αργότερα αναμένεται να εξακολουθεί να είναι περίπου 15%.

Η συμφωνία επιτεύχθηκε μετά από εβδομάδες καθυστέρησης καθώς οι Έλληνες πολιτικοί ήταν απρόθυμοι να συνδεθούν με σκληρά μέτρα λιτότητας εν όψει των γενικών εκλογών που αναμένονται τον Απρίλιο. Ένα τελευταίο σημείο χρονοτριβής ήταν η απαίτηση εξεύρεσης άλλων €325 δισ. για να γεφυρωθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα για το τρέχον έτος. Ύστερα από δραματικές αντιδράσεις στους δρόμους και στο ελληνικό κοινοβούλιο επήλθε μια πολιτική συμφωνία. Τα σημερινά μέτρα -που περιελάμβαναν περικοπές στις συντάξεις και τους μισθούς καθώς και συρρίκνωση 15.000 θέσεων εργασίας στο δημόσιο τομέα - πρέπει να συνεχίσουν να εφαρμόζονται. Οι Έλληνες πολιτικοί δεσμεύθηκαν να τηρήσουν το πρόγραμμα, ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα των επικείμενων εκλογών. Ο Επίτροπος Νομισματικών Υποθέσεων Olli Rehn χαρακτήρισε τη συμφωνία ως μια «άνευ προηγούμενου πράξη αλληλεγγύης» από τους ευρωπαίους εταίρους προς την Ελλάδα και κάλεσε την «ελληνική πολιτική ηγεσία να εφαρμόσει πλήρως το πρόγραμμα». Ως ένδειξη της δυσκολίας εφαρμογής του προγράμματος, το χρονοδιάγραμμα για την ιδιωτικοποίηση των ελληνικών περιουσιακών στοιχείων (το οποίο περιλαμβάνει δημόσια γη, κτίρια και κρατικές εταιρείες) για την παροχή €50 δισ. μέχρι το 2015 αναγνωρίζεται ως πολύ φιλόδοξο. Νέος μικρότερος στόχος είναι η παροχή €19 δισ. μέσω της πώλησης των περιουσιακών στοιχείων την ίδια ημερομηνία.

Εκτός Ελλάδας μπορεί να υπάρχουν και άλλα εμπόδια. Τόσο το γερμανικό όσο και το ολλανδικό κοινοβούλιο πρόκειται να συζητήσουν και να ψηφίσουν για το πακέτο διάσωσης την επόμενη εβδομάδα, με τις δύο χώρες να έχουν τακτικά τη σκληρότερη ρητορική αναφορικά με τις προσπάθειες μεταρρύθμισης στην Ελλάδα.

Ελλάδα - Πορτογαλία: Παρόμοιες βασικές αρχές αλλά διαφορετικά αποτελέσματα:⁸

Οι ηγέτες της ευρωζώνης τηρούν σκληρή στάση απέναντι στην Ελλάδα καθώς η επαναλαμβανόμενη αποτυχία της χώρας να εφαρμόσει τα προγράμματα θέτει υπό αμφισβήτηση τη θετική κατάληξη των σχεδίων διάσωσης. Όμως, ενώ το τελικό αποτέλεσμα στην Ελλάδα συνεχίζει να ισορροπεί στην κόψη του ξυραφιού, η τύχη της Πορτογαλίας έχει πλέον καθοριστική σημασία για το μέλλον της ευρωζώνης, καθώς η επίσημη γραμμή είναι ότι η Ελλάδα είναι μια «μοναδική και εξαιρετική» περίπτωση. Στην περίπτωση της Ελλάδας, όλη η προσοχή έχει επικεντρωθεί στο επίπεδο του δημοσίου χρέους και στο συνεχιζόμενο έλλειμμα. Στις αντίστοιχες μετρήσεις, η Πορτογαλία έχει πολύ καλύτερες επιδόσεις, με το χρέος της να είναι σε τέτοιο επίπεδο το οποίο δεν μπορεί να επιτευχθεί στην Ελλάδα ούτε σε δέκα χρόνια από τώρα - ακόμα και μετά από μια σημαντική περικοπή στο χρέος που παρακρατείται από (ξένες) τράπεζες. Αυτός είναι και ο λόγος που η Πορτογαλία έχει εξασφαλίσει από τον ιδιωτικό τομέα περαιτέρω υποστήριξη από τη Γερμανία.

Από την άλλη πλευρά, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να αναγνωρίσουν ότι η υπερβολική ιδιωτική κατανάλωση είναι το πραγματικό πρόβλημα στην Πορτογαλία. Και αν το πρόβλημα αυτό δεν αντιμετωπιστεί, θα υπάρξει σύντομα στην ευρωζώνη και μια δεύτερη χώρα η οποία θα χρειαστεί «απαλλαγή» από το χρέος. Οι ιθύνοντες στην Πορτογαλία είναι δικαιολογημένα σε σύγχυση από την αντίδραση των αγορών στην ηρωική προσπάθειά τους να μειώσουν το έλλειμμα του προϋπολογισμού. Τα ασφάλιστρα κινδύνου για τα πορτογαλικά κρατικά ομόλογα έχουν αυξηθεί σε διψήφια επίπεδα, ενώ έχουν μειωθεί για όλους τους άλλους (εκτός της Ελλάδας). Το πρόβλημα, όμως, της Πορτογαλίας δεν είναι η δημοσιονομική πολιτική. Είναι η υπερβολική κατανάλωση του ιδιωτικού τομέα, ο οποίος για περισσότερα από δέκα χρόνια έχει συνηθίσει να ξοδεύει πολύ περισσότερα από τα έσοδά του. Αυτό μπορεί να παρατηρηθεί στα μεγάλα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Πορτογαλίας (πάνω από το 10% του ΑΕΠ για περισσότερο από δέκα χρόνια), των οποίων η αθροιστική επίδραση είναι ένα καθαρό εξωτερικό χρέος αξίας πάνω από το 100% του ΑΕΠ, λίγο μεγαλύτερο από το εξωτερικό χρέος ακόμη και της Ελλάδας. Στην Ελλάδα η υπερβολική κατανάλωση χρηματοδοτήθηκε από την κυβέρνηση και, κατά συνέπεια, το μεγαλύτερο μέρος του εξωτερικού χρέους οφειλόταν στην κυβέρνηση. Μια δημοσιονομική προσαρμογή σε συνδυασμό με την περικοπή του δημόσιου χρέους στοχεύει στον πυρήνα των προβλημάτων της Ελλάδας.

Αυτό δεν ισχύει για την Πορτογαλία. Σε αυτήν την χώρα, η υπέρβαση των δαπανών δεν χρηματοδοτείται από την κυβέρνηση, αλλά από τις τράπεζες (και εν μέρει τουλάχιστον από τα υποκαταστήματα και τις θυγατρικές ισπανικών τραπεζών στην Πορτογαλία). Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο, παρά τη μεγάλη δημοσιονομική προσαρμογή, το εξωτερικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της Πορτογαλίας εξακολουθεί να αντιμετωπίζει μεγάλο έλλειμμα. Το έλλειμμα μειώνεται τώρα, αλλά ακόμη και η κυβέρνηση δεν μπορεί να προβλέψει πότε θα υπάρξει πλεόνασμα του εξωτερικού ισοζυγίου. Στις δύο χώρες που μέχρι στιγμής έχουν αντιμετωπίσει καλύτερα την κρίση, την Ιρλανδία και τη Λετονία, έχει επιτευχθεί πλεόνασμα τρεχουσών συναλλαγών μέσα σε λιγότερο από δύο χρόνια.

⁸ Μετάφραση από την Ομάδα του δελτίου του σχολίου του Daniel Gros, "Greece and Portugal: Similar fundamentals but different outcomes?", 17/2/2011, CEPS Commentary.

Εκ πρώτης όψεως, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι δεν υπάρχει λόγος να ανησυχούν οι αγορές αν συνεχίζουν τα νοικοκυριά στην Πορτογαλία να καταναλώνουν και οι πορτογαλικές επιχειρήσεις να επενδύουν με πίστωση. Όσο η κυβέρνηση θέτει υπό έλεγχο τους λογαριασμούς της, τα ασφάλιστρα κινδύνου για το δημόσιο χρέος πρέπει να μειωθούν. Ωστόσο, οι αγορές αντλούν ένα δίδαγμα από αυτήν την κρίση: το υπερβολικό ιδιωτικό χρέος γίνεται στο τέλος δημόσιο χρέος. Οι απώλειες που είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν οι πορτογαλικές τράπεζες, όταν οι πελάτες τους (τόσο τα νοικοκυριά όσο και οι επιχειρήσεις) δε θα μπορούν πλέον να εξυπηρετήσουν το χρέος τους καθώς η οικονομία θα συρρικνώνεται, κατά πάσα πιθανότητα θα γίνουν δημόσιο χρέος (όπως ακριβώς συνέβη στην Ιρλανδία και την Ισπανία).

Αυτό που έχει σημασία είναι το συνολικό χρέος (δημόσιο και ιδιωτικό) της χώρας το οποίο καθιστά απαραίτητο να αντιμετωπίσουν οι αρχές της Πορτογαλίας μια ιδιαίτερη πρόκληση: δεν αρκεί να τεθούν οι φορολογικοί τους λογαριασμοί υπό έλεγχο αλλά και να χαλιναγωγηθεί το τραπεζικό τους σύστημα για να διασφαλιστεί ότι οι δαπάνες περιορίζονται σε ένα επίπεδο συμβατό με το εισόδημα. Αυτό θα απαιτούσε μια νέα πτώση στην (ιδιωτική) κατανάλωση άνω του 10% και ανάλογη μείωση των επενδύσεων στον κατασκευαστικό κλάδο. Και οι δύο αλλαγές δεν είναι καθόλου δημοφιλείς. Αλλά αν δε γίνει αυτό, οι προσπάθειες προσαρμογής της χώρας δε θα ευδοκιμήσουν.

Η επίσημη αρχή είναι ότι οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις θα επιταχύνουν το ρυθμό ανάπτυξης. Η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας θα αποτρέψει την ανάγκη για περικοπές δαπανών. Αλλά αυτή η στρατηγική βασίζεται σε δύο παραδοχές με αδύναμα εμπειρικά θεμέλια. Πρώτον, οι επιδόσεις των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης ακόμη και σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα (δηλαδή πάνω από πέντε χρόνια) δεν είναι σαφείς. Το μόνο που μπορεί ρεαλιστικά να αναμένεται σε αυτό το μέτωπο είναι ένας ρυθμός ανάπτυξης της τάξης του 1% του ΑΕΠ. Δεύτερον, ένας υψηλότερος ρυθμός ανάπτυξης συχνά οδηγεί σε υψηλότερους μισθούς και υψηλότερες δαπάνες. Έτσι, ένας υψηλότερος ρυθμός ανάπτυξης αυτός καθ'αυτός είναι απίθανο να θεραπεύσει ένα περιχαρακωμένο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών.

Β. Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΘΗΚΗ

Υπογραφή της Συνθήκης για τη σταθερότητα, τον συντονισμό και τη διακυβέρνηση⁹

«Στις 2 Μαρτίου 2012, οι Αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων όλων των κρατών μελών της Ε.Ε., πλην του Ηνωμένου Βασιλείου και της Τσεχικής Δημοκρατίας, υπέγραψαν τη Συνθήκη για τη σταθερότητα, τον συντονισμό και τη διακυβέρνηση (ΣΣΣΔ) στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Η Συνθήκη αποσκοπεί στη διασφάλιση της σταθερότητας στο σύνολο της ευρωζώνης.

«Άπαξ και η Συνθήκη τεθεί σε ισχύ», δήλωσε ο Πρόεδρος Herman Van Rompuy κατά την τελετή υπογραφής, «οι συνέπειές της θα έχουν βάθος και διάρκεια», και τόνισε τα τρία σημεία: σταθερότητα, συντονισμός, και διακυβέρνηση.

Δημοσιονομικό Σύμφωνο

⁹ <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/treaty-on-stability,-coordination-and-governance-signed?lang=el>

Η ΣΣΣΔ επιτάσσει ισοσκελισμένους ή πλεονασματικούς εθνικούς προϋπολογισμούς. Ο κανόνας αυτός πρέπει να ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο εντός ενός έτους από τη θέση της Συνθήκης σε ισχύ, χρησιμοποιώντας διατάξεις των οποίων η τήρηση θα εξασφαλίζεται καθ'όλη τη διαδικασία των εθνικών προϋπολογισμών.

Θεωρείται ότι ο κανόνας τηρείται εάν επιτυγχάνεται ο συγκεκριμένος μεσοπρόθεσμος στόχος για κάθε χώρα, όπως ορίζεται στο αναθεωρημένο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, με κατώτατο όριο διαρθρωτικού δημοσιονομικού ελλείμματος το 0,5% του ονομαστικού ΑΕγχΠ. Όταν παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις από τον στόχο ή από την οδό προσαρμογής προς αυτόν, θα ενεργοποιείται αυτομάτως ένας διορθωτικός μηχανισμός, ο οποίος περιλαμβάνει την υποχρέωση να εφαρμοσθούν τα κατάλληλα μέτρα εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θα μπορεί να ελέγχει τη μεταφορά του κανόνα του ισοσκελισμένου προϋπολογισμού στο εθνικό δίκαιο. Η απόφαση του Δικαστηρίου θα είναι δεσμευτική, θα μπορεί δε να επισφραγίζεται με χρηματικές κυρώσεις εάν το εκάστοτε κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί προς αυτήν.

Τα συμβαλλόμενα μέρη που έχουν ως νόμισμα το ευρώ δεσμεύονται να υιοθετούν τις αποφάσεις του Συμβουλίου στο πλαίσιο της διαδικασίας του υπερβολικού ελλείμματος, εκτός αν διαμορφώνεται αντίθετη ειδική πλειοψηφία.

Συντονισμός και σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών

Η Συνθήκη προβλέπει επίσης συντονισμό και σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών: τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να αναφέρουν τα σχέδιά τους όσον αφορά την έκδοση δημόσιου χρέους, να διασφαλίζουν δε ότι οι μείζονες σημασίας οικονομικές μεταρρυθμίσεις θα συζητούνται εκ των προτέρων και, όταν ενδείκνυται, θα συντονίζονται.

Διακυβέρνηση στην Ευρωζώνη

Θα διεξάγονται άτυπες σύνοδοι κορυφής της Ευρωζώνης, στις οποίες θα συναντώνται οι Αρχηγοί των κρατών ή κυβερνήσεων των χωρών της ευρωζώνης. Οι Αρχηγοί των κρατών ή κυβερνήσεων των συμβαλλομένων μερών που δεν έχουν ως νόμισμα το ευρώ θα συμμετέχουν σε συζητήσεις της συνόδου κορυφής π.χ. σχετικά με την ανταγωνιστικότητα ή με τους θεμελιώδεις κανόνες που εφαρμόζονται στην ευρωζώνη. Όταν κρίνεται σκόπιμο και τουλάχιστον μία φορά κάθε χρόνο, θα συμμετέχουν σε συζητήσεις σχετικά με ειδικά θέματα που αφορούν την εφαρμογή της ΣΣΣΔ.

Η ΣΣΣΔ θα τεθεί σε ισχύ μόλις επικυρωθεί από 12 τουλάχιστον κράτη μέλη της Ευρωζώνης, και θα είναι ανοιχτή στη συμμετοχή των κρατών μελών της ΕΕ πέραν των συμβαλλομένων μερών. Στόχος για την ημερομηνία θέσης σε ισχύ είναι η 1η Ιανουαρίου 2013. Σκοπός είναι να ενσωματωθεί η συνθήκη στο δίκαιο της ΕΕ εντός πέντε ετών αφότου τεθεί σε ισχύ.»

Σημαντικές ημερομηνίες

- *8-9 Δεκέμβριος 2011:* Οι Ευρωπαίοι ηγέτες συμφωνούν στη νέα Συνθήκη για τη δημοσιονομική πειθαρχία στη ζώνη του ευρώ. Η Βρετανία θέτει βέτο, οι 26 άλλες χώρες της Ε.Ε. προχωρούν σε μια διακυβερνητική συμφωνία εκτός του νομικού πλαισίου της Ε.Ε.
- *Τέλη Δεκεμβρίου 2011:* Φόρουμ περίπου 100 συνέδρων συντάσσει το νέο κείμενο της διακυβερνητικής συμφωνίας. Καλούνται τρεις υπάλληλοι από την Ευρωπαϊκή

Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Φόρουμ υποστηρίζεται από τη νομική υπηρεσία του Συμβουλίου και συναντιέται αρκετές φορές εν όψει της συνόδου του Μαρτίου του 2012.

- *Τέλη Ιανουαρίου 2012:* Πρώτο σχέδιο της διακυβερνητικής συμφωνίας που πρόκειται να υπογραφεί.
- *30 Ιανουαρίου 2012:* Σύνοδος Κορυφής της Ε.Ε. για το κείμενο της δημοσιονομικής συνθήκης, καθώς και τις πολιτικές ανάπτυξης και ανταγωνισμού εντός της Ε.Ε.
- *1 - 2 Μαρτίου 2012:* Νέο κείμενο της συνθήκης που υποβλήθηκε προς υπογραφή στη σύνοδο κορυφής της Ε.Ε.
- *6 Μαΐου 2012:* Αποτελέσματα των γαλλικών προεδρικών εκλογών.
- *1 Ιουλίου 2012:* Έναρξη ισχύος του μόνιμου ταμείου διάσωσης της ευρωζώνης (Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας - ESM).
- *Τέλη 2012:* Η επικύρωση αναμένεται να ολοκληρωθεί σε εθνικό επίπεδο.

ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

Αγγλικός Τύπος

Σύμφωνα με δημοσιεύματα του αγγλικού τύπου, οι ηγέτες της ευρωζώνης συμφώνησαν με μεγάλη δυσκολία ένα πακέτο διάσωσης για την ελληνική οικονομία, χωρίς να είναι σαφές αν τα εμπόδια για την εφαρμογή του -οικονομικά και πολιτικά – μπορούν να αρθούν. Επιπλέον, κρίνεται ότι, σε κάθε περίπτωση, ένα ακόμη πακέτο διάσωσης (το οποίο είναι μάλλον απίθανο να υπάρξει) θα είναι απαραίτητο στο μέλλον. Αυτή η εκτίμηση ενισχύεται ακόμη περισσότερο από το ότι οι ηγέτες της ευρωζώνης ηγέτες εμφανίζονται έτοιμοι για μια έξοδο της Ελλάδας από το ευρώ, μετά από δύο χρόνια προετοιμασίας της Ένωσης για το χειρότερο σενάριο. Οι ηγέτες της Ε.Ε., προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η έξοδος από το ευρώ δε θα οδηγήσει πίσω στην οξεία κρίση, πρέπει να κάνουν πολλά περισσότερα για να ορθώσουν ένα τείχος προστασίας μεταξύ των «καταδικασμένων» και του «καθατηρίου», δεδομένου ότι δεν μπορεί να κανείς να προδιαγράψει ότι η περίπτωση της Ελλάδας δεν θα επαναληφθεί και σε άλλη χώρα της Ε.Ε.

Από την άλλη πλευρά, δημοσιεύματα του αγγλικού τύπου επισημαίνουν ότι το δεύτερο σχέδιο διάσωσης και η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα αποτελεί ένα κρίσιμο βήμα στις προσπάθειες της ευρωζώνης να αναδιαρθρώσει τα χρέη της Ελλάδας. Εκφράζεται η προσδοκία το νέο πρόγραμμα να θέσει τελικά την Ελλάδα «εντός τροχιάς» ώστε να μπορέσει να επιβιώσει χωρίς την παροχή εξωτερικής βοήθειας και να σταθεροποιήσει εκ νέου τη θέση της στην ευρωζώνη. Επισημαίνεται ότι η συμφωνία επιδιώκει να μειώσει τα τεράστια χρέη της Ελλάδας προς όλα τα μέτωπα, τόσο με τους ιδιώτες όσο και τους κρατικούς πιστωτές της. Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι η Ελλάδα πρέπει να πετύχει τη συμμετοχή σχεδόν όλων στο χρέος των €206 δισ. για το PSI για να αρχίσει η χώρα να λαμβάνει τα €130 δισ. από τα κεφάλαια διάσωσης.

Τέλος, ο βρετανικός τύπος κάνει ιδιαίτερη μνεία στη Γερμανίδα καγκελάρια Angela Merkel η οποία έπεισε το γερμανικό κοινοβούλιο να επικυρώσει το δεύτερο ελληνικό σχέδιο διάσωσης, παρά την ευρύτερη παραδοχή ότι η διάσωση της χώρας μπορεί να αποδειχθεί επικίνδυνη ακόμη, και να αποτύχει. «Η πορεία για την Ελλάδα είναι μεγάλη και, ειλικρινά, κρύβει κινδύνους», δήλωσε η καγκελάρια στο γερμανικό

κοινοβούλιο, πριν από την ψηφοφορία, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά. «Κανείς δεν μπορεί να εγγυηθεί 100% επιτυχία.» Η συντριπτική πλειονότητα των Γερμανών βουλευτών υπερψήφισαν το πακέτο διάσωσης ύψους €130 δισεκατομμυρίων, παρά το γεγονός ότι γνωρίζουν ότι η Γερμανία θα πληρώσει το μεγαλύτερο μέρος αυτού. Μια νέα δημοσκόπηση στην εφημερίδα Bild am Sonntag έδειξε πως το 62% των Γερμανών είναι αντίθετοι με το πακέτο διάσωσης, σε σχέση με το 53% το Σεπτέμβριο. Από τους 591 βουλευτές παρόντες κατά τη συζήτηση, 90 ψήφισαν αρνητικά και πέντε απείχαν.

- Oakley D., Watkins M. and Hope K., “Greece launches debt swap offer”, Financial Times, 24/02/2012.
- Steinhäuser G. and Dilorenzo S., “Greece secures bailout to avoid debt default”, The Independent, 21/02/2012.
- Pidd H. and Neate R., “Angela Merkel persuades Bundestag to ratify Greek bailout”, The Guardian, 27/02/2012.
- “The euro crisis. Beyond Greece”, Economist, 27/2/2012

Γαλλικός τύπος

Ο γαλλικός τύπος σε άρθρα του ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης στην Ελλάδα και με την αντίδραση των ευρωπαίων εταίρων. Συγκεκριμένα υποστηρίχθηκε ότι η επιβολή ενός δημοσιονομικού επιτρόπου στην Ελλάδα είναι μια λύση που συμφέρει μόνο τη Γερμανία. Για τους Έλληνες το διακύβευμα είναι μεγάλο προκειμένου να καταφέρουν να τηρήσουν τις υποσχέσεις τους. Επισημαίνεται ότι σε αρκετά άρθρα του γαλλικού τύπου η Ελλάδα δεν εμφανίζεται ως αξιόπιστη για αυτά που υπόσχεται. Ο γαλλικός τύπος μάλιστα κατηγόρησε την Ελλάδα ότι ψήφισε το δεύτερο μνημόνιο χωρίς να το διαβάσει.

Ένα σημαντικό ζήτημα για την εξισορρόπηση της ισχύος της Ευρώπης είναι η γαλλογερμανική φιλία. Με αφορμή την αλληλεγγύη των δύο χωρών στο θέμα του επιτρόπου της Ελλάδας, γίνεται μια ανασκόπηση των γαλλογερμανικών σχέσεων από τον γαλλικό τύπο και ιδιαίτερα των σχέσεων των ηγετών των δύο χωρών. Υποστηρίζεται ότι οι Γερμανοί χρειάζονται τη στήριξη των Γάλλων καθώς δεν μπορούν να διαχειριστούν μόνοι τους την πρωτοκαθεδρία στην Ε.Ε.: η Γερμανίδα καγκελάρια Angela Merkel θέλει να δείξει ότι δεν βρισκόμαστε σε μια γερμανική Ευρώπη και ότι η πολιτική είναι κοινή. Αναφέρεται μάλιστα ότι, όπως εξελίσσεται η κατάσταση, η κρίση εμφανίζεται ολοένα και περισσότερο ως μια κρίση ανταγωνιστικότητας μεταξύ Βορίου και Νοτίου Ευρώπης. Η Angela Merkel και ο Nicolas Sarkozy χρειάζονται μια συμφωνία για το ελληνικό χρέος. Οι Ευρωπαίοι και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο καθιστούν ως απαραίτητη προϋπόθεση η συμφωνία να επισφραγιστεί από τις τράπεζες και η ελληνική κυβέρνηση να αναλάβει περαιτέρω μεταρρυθμίσεις και μέτρα λιτότητας.

Επιπλέον, σύμφωνα με δημοσιεύματα του γαλλικού τύπου, η θέληση της Ελλάδας να εκχωρήσει την εξουσία της στην οικονομική πολιτική δεν αποτελεί μια «υγιεινή» λογική. Αν και η ιδέα των ευρωομολόγων έχει απορριφθεί, το μέτρο που προτείνεται από τη γαλλογερμανική συμφωνία για έλεγχο του προϋπολογισμού της Ελλάδας κρίνεται ως ανεδαφικό σε διάφορα δημοσιεύματα του γαλλικού τύπου. Το χρέος έχει καταστεί μια ευρωπαϊκή υπόθεση, η Ευρώπη όμως κατηγορείται ότι δεν έχει αναλάβει τον ηγετικό ρόλο που της αρμόζει. Μια πιθανή έξοδος της Ελλάδας από το ευρώ δεν αποτελεί πλέον έκπληξη για τους εταίρους της αλλά ούτε και λύση. Με άλλα λόγια, ακόμη και μια συνολική διαγραφή του χρέους ή ακόμη και η έξοδος από το ευρώ θα προσφέρει μόνο

προσωρινή ανακούφιση στην Ελλάδα. Η χώρα χρειάζεται μια δραματική μείωση του χρέους της και χρειάζεται να γίνει ανταγωνιστική, το οποίο δεν μπορεί να το επιτευχθεί με ένα εθνικό νόμισμα όπως η δραχμή.

Τέλος, χαρακτηριστική είναι μια δημοσκόπηση που έλαβε χώρα στη Γαλλία, σύμφωνα με την οποία οι Γάλλοι είναι απαισιόδοξοι. Συγκεκριμένα, απάντησαν ότι, αν συνεχιστεί το χάος που επικρατεί στην Ελλάδα, τότε θεωρούν πιθανή μια παρόμοια κατάσταση και στη Γαλλία λόγω της ανατίμησης του ευρώ. Υποστηρίζεται ότι το δημοσιονομικό χρέος της Ελλάδας επηρεάζει αρνητικά όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, σύμφωνα, όμως, με το γαλλικό τύπο η Ευρώπη δεν είναι πρόθυμη να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών.

- “Athènes remplira les conditions posées par Bruxelles”, Libération, 15/2/12
- “Dette grecque: la BCE hésite toujours à prendre ses pertes”, Le Monde, 8/2/2012
- “Europe adopte un nouveau pacte budgétaire mais demeure divisée sur la Grèce”, Le Monde, 1/2/12
- “Grèce: l'UE toujours sceptique après l'adoption du plan de rigueur”, Le Monde 13/2/12
- “Les députés allemands votent le deuxième plan d'aide à la Grèce”, Le Monde, 27/2/12
- “Pourquoi Angela Merkel fait campagne pour Nicolas Sarkozy”, Le Monde, 6/2/2012
- “Pourquoi l'Union et le FMI demandent à la Grèce de diminuer ses salaires (et ses prix)”, Libération, 8/2/12
- Leparmentier A., “Le couple franco-allemand veut rester solidaire”, Le Monde, 6/2/2012
- Villechenon A., “Vouloir dessaisir la Grèce de son pouvoir économique relève d'une logique malsaine”, Le Monde, 7/2/2012

Γερμανικός Τύπος

Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα του γερμανικού τύπου, ο Φεβρουάριος είναι ένας μήνας αιχμηρός, με εξελίξεις δυσμενέστερες από τις αναμενόμενες, με την Ε.Ε. να «σέρνει» ένα μεγάλο φορτίο από διχογνωμίες, καθώς οι προσπάθειες να κρατηθεί η ευρωζώνη επιφέρουν πολιτικό κόστος, εξίσου ανάλογο με το οικονομικό. Τα αποτελέσματα, σύμφωνα με την πλειοψηφία του γερμανικού τύπου, είναι πενιχρά και η υπομονή εξαντλείται, ενώ η Ελλάδα, και πάλι στο επίκεντρο των δημοσιευμάτων, πασχίζει να «χωρέσει» στο κοστούμι της λιτότητας.

Το αδιέξοδο στις προσπάθειες διάσωσης της ελληνικής οικονομίας απασχόλησε καθ' όλη τη διάρκεια του μήνα τον γερμανικό τύπο. Η συζήτηση περί χρεοκοπίας και η κριτική για την αναβλητικότητα στην εφαρμογή των μέτρων έχουν πάρει διαστάσεις ενώ οι αναλυτές, σύμφωνα με τη Süddeutsche Zeitung και την Tageszeitung, συμφωνούν ότι χρειάζεται ένας ειλικρινής απολογισμός των σφαλμάτων, καθώς η Ελλάδα βυθίζεται σε βαθιά κατάθλιψη και τα μέτρα λιτότητας και περικοπών δεν αποδίδουν. Σύμφωνα με δημοσιεύματα του γερμανικού τύπου, η Ε.Ε. εθελotuφλεί και επενδύει σε αυστηρότερους ελέγχους, με προτεραιότητα τη διάσωση του ευρώ και τη διασφάλιση των δανειστών. Δεν έλειψαν σε σχετικά δημοσιεύματα του γερμανόφωνου τύπου και οι κριτικές ματιές στη δομή και λειτουργία της Ε.Ε. με χαρακτηριστικό το δημοσίευμα της εβδομαδιαίας εφημερίδας Die Zeit που τιτλοφορείται «Περισσότερο από ένα νόμισμα». Η εφημερίδα κάνει μια ανασκόπηση στην ιστορική πορεία της Ε.Ε. Σύμφωνα με τον αρθρογράφο η επιστροφή στα εθνικά νομίσματα και το τέλος της ευρωζώνης δεν σημαίνει απαραίτητα και το τέλος της Ε.Ε. όπως υποστηρίζει η Γερμανίδα Καγκελάρια Angela Merkel.

Καταιγισμός δημοσιευμάτων, ακολούθησε στο γερμανικό τύπο μετά την πρόταση διορισμού επιτρόπου στην Ελλάδα «Χάος αντί στρατηγικής», είναι ο τίτλος σχετικού σχολίου στην εφημερίδα Süddeutsche Zeitung. Το Spiegel επισημαίνει μεταξύ άλλων: «Παρότι η γερμανική κυβέρνηση διαμηνύει ότι τίποτα δεν θα γινόταν ενάντια στην βούληση της ελληνικής κυβέρνησης, η πρόταση ενός δημοσιονομικού επιτρόπου έχει καταρχήν δηλητηριαστεί πολιτικά. (...) Η ιδέα του Κομισάριου επιβεβαιώνει όλα τα αρνητικά στερεότυπα και ξυπνά σε όλη την Ευρώπη τον φόβο της ξένης κατοχής.» Κριτική στον ηγετικό ρόλο της Γερμανίας με αφορμή την συζήτηση περί Επιτρόπου από τα μέσα, εκφράζει και η Tageszeitung του Βερολίνου: «Η δίαιτα, την οποία επέβαλε η Angela Merkel στις 25 χώρες που συνυπέγραψαν το δημοσιονομικό σύμφωνο είναι ανησυχητική. Σημαίνει ότι στο μέλλον επίτροποι ή άλλοι εποπτεύοντες, που δεν διαθέτουν λαϊκή εντολή, θα αποφασίζουν για τη μοίρα ολόκληρων χωρών - βλέπε και την περίπτωση της Ελλάδας.»

Σε τελείως διαφορετικό μήκος κύματος κινείται το σχόλιο της Welt, η οποία παροτρύνει τους Έλληνες «να σφίξουν τα δόντια και να κάνουν αυτό που τους λέει η Merkel και ο Sarkozy». Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι για να διαφυλάξουν το κράτος και την κυριαρχία τους οι Έλληνες θα πρέπει να εγκαταλείψουν την ευρωζώνη.

Εν τω μεταξύ η Die Welt αναφέρεται στην επιδίωξη του Γερμανού υπουργού Οικονομικών Wolfgang Schäuble να μετατεθούν οι επικείμενες εκλογές στην Ελλάδα προκειμένου να διασφαλιστεί η εφαρμογή των συμφωνηθέντων σχολιάζοντας ότι με τις δηλώσεις του προκαλεί συνειδητά. Έχει καταστήσει σαφές σε σχετική δήλωση του στην «Stuttgarter Zeitung» ότι χάνει σταδιακά την υπομονή του με την Ελλάδα ενώ παράλληλα κατακρίνει την Ελληνική Κυβέρνηση για ασθενείς προσπάθειες ως προς την επίτευξη του στόχου της διάσωσης. Η γερμανική έκδοση των Financial Times κάνει λόγο για διαφαινόμενα ρήγματα μεταξύ της καγκελαρίου και του υπουργού Οικονομικών. Ενώ ο κυβερνητικός εκπρόσωπος της Γερμανίας σπεύδει να αποκαταστήσει την εικόνα ομοφωνίας προς τα έξω, διαψεύδοντας ότι η χώρα του επιθυμεί την αποχώρηση της Ελλάδος και με τα σκληρά μετρά που επιχειρούν επιδιώκεται η οικειοθελής αποχώρηση.

- Dietmar Neuer, Schäuble geht bei Griechenland Packet volles Risiko, 24.02.2012, Handelsblatt
- F. Eder, J. Dams und J.Hildebrand, Griechische Krise sprengt Umfang der Rettungspakete, 24.02.2012, Handelsblatt
- Julian Nida-Rümelin, Mehr als eine Währung, DIE ZEIT, 26.1.2012 Nr. 05
- Thomas Kirchner, Finanzkrise in Griechenland“ Warum ein Spardiktat schaden würde“, 31.01.2012, Süddeutsche Zeitung
- Autor bal Frankfurt, Sorgen über Kreditklemme im Euroraum wachsen, Börsen-Zeitung, 28.01.2012, Nummer 20
- Martin Dowideit, Europäische Staatsanleihen: Ist die griechische Grippe immer noch ansteckend?, 27.01.2012, Handelsblatt
- J. Dams und J. Hildebrand, Berlin fordert Kontrolleur für Griechenlands Etat, Sonntag, 29. Januar 2012, Morgenpost
- Karlheinz Schindler, Schuldenkrise: Deutschland will Sparkommissar für Griechenland durchsetzen, 28.01.2012, © Bild: 2011 /dpa-Bildfunk
- Susanne Höll, Führungstroika soll bis 2013 bestehen SPD sucht Antwort auf Merkels Popularität, 28.01.2012, Süddeutsche Zeitung

- <http://www.welt.de/politik/deutschland/article13888397/Mehrheit-der-Deutschen-gegen-neue-Griechen-Hilfen.html>
- <http://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/europas-schuldenkrise/milliardenhilfen-fuer-griechenland-schaeuble-schliesst-drittes-rettungspaket-nicht-aus-11661058.html>
- <http://www.ftd.de/politik/europa/:schuldenkrise-euro-rette-trauen-hellas-paket-nicht/60173690.html?page=2>

ΤΥΠΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ

- Αθανασοπούλου Ε., «Η ένταξη Ελλάδας και Τουρκίας», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 19/2/2012
- Αλιβιζάτος Ν. & Τσούκαλης Λ., «Για ένα ανατρεπτικό πλειοψηφικό ρεύμα», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 5/2/2012.
- Βερέμης Θ., «Κατά της σύγχυσης και της απελπισίας», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 4/3/2012.
- Βερέμης Θ., «Η επόμενη ημέρα», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 19/2/2012.
- Βλαχούτσικος Χ. & Κουλουμπής Θ., «Εθνική κυριαρχία: μύθος και πραγματικότητα», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 12/2/2012
- Κουλουμπής Θ., «Παίζοντας κρυφτό με το μέλλον», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 12/2/2012
- Ιωακειμίδης Π.Κ., «Το μπουκάλι μισογεμάτο», ΤΑ ΝΕΑ, 3/2/2012.
- Ιωακειμίδης Π.Κ., «Κυριαρχία και χρέος», ΤΑ ΝΕΑ, 10/2/2012.
- Ιωακειμίδης Π.Κ., «Η ευθύνη των οικονομολόγων», ΤΑ ΝΕΑ, 17/2/2012
- Τσούκαλης Λ., «Νέες δυνάμεις στο προσκήνιο», ΤΟ ΕΘΝΟΣ, 24/2/2012

ΞΕΝΟΣ

- “EU seeks to defuse Greek debt row”, The Independent, 16/02/2012.
- “Eurozone to contract by 0.3 per cent”, The Independent, 24/02/2012.
- “Eurozone's Greece deal: debt and delusions at dawn”, The Guardian, 21/02/2012.
- Chrysoloras N., “What Europe loses if Greece is forced out”, The Guardian, 16/02/2012.
- Donadio R., “The Failing State of Greece”, International Herald Tribune, 25/02/2012.
- Elliott L., “Greece can slay its financial demons – but will it spare the euro?”, The Guardian, 19/02/2012.
- Elliott, L. Allen K. and Tremlett G., “Brussels discovers new €15bn black hole in Greece's finances”, The Guardian, 02/02/2012.
- Inman P., “Greek rescue package talks blocked by unions and employers”, The Guardian, 03/02/2012.
- Lister S. and Meade G., “Europe must prevent contagion, says David Cameron”, The Independent, 21/02/2012.
- Margaronis M., “As Greece stares into the abyss, Europe must choose”, The Guardian, 12/02/2012.
- Neate R., “Greece battered by recession, debt and now unseasonal snowstorms”, The Guardian, 28/02/2012.

- Panaritis E., “Promote Greek entrepreneurship to turn this crisis into an opportunity”, The Guardian, 22/02/2012.
- Pidd H. and Neate R., “Angela Merkel persuades Bundestag to ratify Greek bailout”, The Guardian, 27/02/2012.
- Smith H., “Greece lies bankrupt, humiliated and ablaze: is cradle of democracy finished?”, The Guardian, 13/02/2012.
- Smith H., “Greece's economic future in balance as 'razor's edge' talks try to avert default”, The Guardian, 05/02/2012
- Smith H., “Greek talks resume to keep bankruptcy at bay”, The Guardian, 06/02/2012.
- Smith H., “Greek-German relations at new low as eurozone crisis rumbles on”, The Guardian, 15/02/2012.
- Smith H., “IMF official admits austerity is harming Greece”, The Guardian, 01/02/2012.
- Stephens P., “Europe says goodbye to solidarity”, Financial Times, 23/02/2012.
- Traynor I., “Greece crisis reaches boiling point as Athens asks if it can stay in the euro”, The Guardian, 10/02/2012.
- Verhofstadt G., “Germany knows way to solve crisis”, Financial Times, 29/02/2012.
- Wilson J., “Eurozone bank lending stabilizes”, Financial Times, 27/02/2012.
- Wright O. and Chu B., “The experts' view on the euro's future: it doesn't have one”, The Independent, 02/02/2012.

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Agirdag O., Huyst P., Van Houtte M., “**Determinants of the Formation of a European Identity among Children: Individual- and School-Level Influences**”, Journal of Common Market Studies, Volume 50, Issue 2, March 2012.
- Bourdet Y. & Persson M., “**Completing the European Union Customs Union: The Effects of Trade Procedure Harmonization**”, Journal of Common Market Studies, Volume 50, Issue 2, March 2012. Abstract: In this article, it is pointed out that the European Union does not have a harmonized practice when it comes to trade procedures, implying that countries in the rest of the world face different trade barriers depending on which EU country they ship their goods to. Estimating the impact of trade procedures on exports from non-EU countries, a highly statistically significant and negative effect is found. Simulating what the effects would be of harmonizing trade procedures to the level of the most efficient EU countries, it is found that aggregated exports to the EU would increase by 20 per cent for the average exporter.
- Brack N. & Costa O., “**Beyond the Pro/Anti-Europe Divide: Diverging Views of Europe within EU Institutions**”, Volume 34, Issue 2, Journal of European Integration, 2012. Abstract: This general introduction aims at explaining the rationale behind this special issue. EU institutions have long been seen as bastions for Europhile actors and they indeed seem to have, over time, promoted further European integration. This pro-integration bias is here examined through the analysis of three interrelated factors: ideas,

interests and institutional logics. But this introduction also shows that there have been diverging views of Europe among EU elites and therefore we argue that it is necessary to explore these views and their impact on EU institutions but also to go beyond the binary pro/anti-Europe divide. It exposes the main research questions that structure the special issue and briefly presents the different articles.

- Callaghan H. & Lagneau-Ymonet P., **"The phantom of Palais Brongniart: economic patriotism and the Paris Stock Exchange"**, Journal of European Public Policy, Volume 19, Issue 3, 2012.
- Cécile Leconte, **"Euroscptics in the Rotating Presidency's Chair: Too Much Ado About Nothing?"**, Volume 34, Issue 2, Journal of European Integration, 2012. Abstract: With the mainstreaming of Euroscepticism within established parties, the EU is facing a new challenge: that of soft Eurosceptic governments landing in the rotating presidency's seat. Albeit not opposing the EU as such, these governments wish to put a brake on developments in further integration and challenge the EU informal norms of legitimacy and expected behaviour. On the basis of four case studies, this article illustrates the ability of the EU to adapt to this new situation — especially in the post-Lisbon era, where presidencies' ability to influence the EU agenda and direction is increasingly limited. Indeed, on the whole, Eurosceptic governments live up to the role of the presidency as manager of the EU day-to-day business. However, in this context, there is a risk that EU partners might neglect potentially authoritarian developments in the country holding the chair, as the Hungarian presidency illustrated. Consequently, while the rotating presidency becomes less permeable to the turmoil of domestic politics, its role as a 'magnifying glass' of domestic democratic shortcomings becomes less relevant.
- Clift B. & Woll C., **"Economic patriotism: reinventing control over open markets"**, Journal of European Public Policy, Volume 19, Issue 3, 2012. Abstract: We analyse how tensions between international market integration and spatially limited political mandates have led to the phenomenon of economic patriotism. As discrimination in favour of insiders, economic patriotism goes beyond economic nationalism and can include territorial allegiances at the supranational or the local level. We show how this prism helps to understand the evolution of political intervention in open economies and present the ambition of this collection.
- Coşar S. & Yeğenoğlu M., **"New Grounds for Patriarchy in Turkey? Gender Policy in the Age of AKP"**, South European Society and Politics, Volume 16, Issue 4, 2011.
- Crouch C. & Le Galès P., **"Cities as national champions?"**, Journal of European Public Policy, Volume 19, Issue 3, 2012.
- De Goede M., **"The SWIFT Affair and the Global Politics of European Security"**, Journal of Common Market Studies, Volume 50, Issue 2, March 2012.
- Dehousse R. & Thompson A., **"Intergovernmentalists in the Commission: Foxes in the Henhouse?"**, Volume 34, Issue 2, Journal of European Integration, 2012. Abstract: Contrary to the dominant view in the scholarly literature on European institutions, where the European Commission is generally described as a unitary actor whose acts are primarily influenced by a political agenda and/or considerations of self-interest, this article argues that a variety of opinions coexist within the Commission staff. Based on the largest attitudinal survey ever conducted on Commission officials, it documents the existence of a sizeable minority of intergovernmentalists and analyzes their attitude towards the institution they serve and their views on its place in the integration process.

- Díez Medrano J., **"The Limits of European Integration"**, Volume 34, Issue 2, Journal of European Integration, 2012. Abstract: This article summarizes the special issue's main findings and analytical contributions, challenges some of the arguments, and suggests ways of pushing the research agenda forward. The contributions to this special issue emphasize the penetration of European institutions by actors set on slowing down or reversing the process of European integration and the growing weight of Eurosceptic views in the public sphere. In general, however, they express optimism as to the European Union institutions' ability to contain this dissent. At the same time, two of the articles examine the role of contrasting visions of European integration in the explanation of the European Union's current financial and economic crisis. They emphasize Germany's change of heart with respect to the meaning and goals of European integration. This conclusion claims that diversity of visions on European integration matters because most states and their citizens are reluctant to further transfers of competences and sovereignty. Agreement has thus become more difficult. Furthermore, it argues that while Germany's discourse on European integration has become more assertive, it is difficult to ascertain whether this change reveals an overall change of heart or simply results from the specific nature of the problems that are the subject of political debate.
- Etherington D. & Ingold J., **"Welfare to work and the inclusive labour market: a comparative study of activation policies for disability and long-term sickness benefit claimants in the UK and Denmark"**, Journal of European Social Policy 22 (1), February 2012
- Fernandez R. & Palazuelos E., **"European Union Economies Facing 'Baumol's Disease' within the Service Sector"**, Journal of Common Market Studies, Volume 50, Issue 2, March 2012. Abstract: This article analyzes the productivity of the service sector within the countries of the European Union during the period 1994–2005. After disaggregating the sector into 11 branches, the article quantifies the relative contribution of each branch to the growth of service sector aggregate productivity. The main conclusion is that the structure of the industry is increasingly dependent on those branches which have lower growth in labour productivity. This conclusion reveals that the EU service sector suffers from 'Baumol's disease', which helps to accentuate the slow productivity growth that characterizes this sector.
- Fetzner T., **"From nationalism to European patriotism? Trade unions and the European works council at General Motors"**, Journal of European Public Policy, Volume 19, Issue 3, 2012. Abstract: Research on economic patriotism has so far focused on public policy and only marginally addressed the role of non-state actors. This contribution seeks to fill this gap. It examines the emergence of a European economic patriotism discourse among trade union representatives at General Motors since the late 1990s, which underpinned the operation of the company's 'European works council', a statutory body of employee representation mandated by a 1994 European Union directive. It argues that the new trade union emphasis on 'European interests' vis-à-vis subsidiaries in other world regions, and vis-à-vis GM's global headquarter in Detroit, reflected a (partial) 'upward shift' of patriotism from the national to the European level in response to corporate globalization. It also highlights the limited and fragile nature of European patriotism, which was severely challenged during the recent global economic crisis

- Fladmoe A., **"Mass political polarization and attitudes towards education as part of the welfare state in Norway, Sweden and Finland"**, Journal of European Social Policy 22 (1), February 2012. Abstract: The education systems of the Nordic countries have long been regarded as integral parts of the welfare state. The argument here is that this welfare dimension is ideologically controversial at the elite level, and that recent trends in international academic assessments may have intensified a conflict between the academic and welfare dimensions in education. Two central aspects of the welfare dimension are explored through survey evidence from Norway, Sweden and Finland: (1) the ability of schools to integrate all children, independent of social background, and (2) the extent to which schools should focus on teaching social skills as opposed to academic skills. The results generally support the argument. Mass political polarization is evident in all three countries. Sympathizers of left-wing parties express higher expectations concerning the welfare dimension in education, and are more inclined to support a focus on social skills in schools.
- Gidarakou I., Kazakopoulos L. & Koutsouris A., **"Economic immigrants in Greek rural areas: socio-economic integration and questions of ethnic exclusion"**, South European Society and Politics, Volume 16, Issue 4, 2011. Abstract: The current paper, based on field research in two rural areas in Greece, focuses on the attitudes and perceptions of both farmers-employers and immigrants on various aspects of the latter's integration into the local socio-economic system(s). The results show that farmers are positive as far as immigrants' contribution to agriculture is concerned but hold 'defensive' views and rather ambivalent, ethnocentric attitudes in relation to a multicultural local society. Additionally, farmers' views are, more or less, differentiated between the two research areas. Finally, immigrants' views denote a positive perception of their integration into their host societies.
- Grant W., **"Economic patriotism in European agriculture"**, Journal of European Public Policy, Volume 19, Issue 3, 2012. Abstract: In several sectors, national growth strategies have led governments to transfer economic patriotism to the European level to ensure continued control over these sectors. This contribution explores how European agriculture and the CAP constitute a policy regime which seeks to discriminate in favour of particular social groups, firms or sectors understood by policy-makers as 'insiders' because of their territorial status. The case of agriculture, where policy is made at the EU level, illustrates how supranational economic patriotism co-exists and complements national ambitions and explains why European integration is not necessarily synonymous with the liberalization of the sector in multilateral arenas. The contribution explores how CAP reform, the re-emergence of food security discourse and a complex interplay of productionist and consumptionist discourses present opportunities for discriminatory economic patriotic interventionism in favour of European agricultural producers.
- Heron T. & Siles-Brügge G., **"Competitive Liberalization and the 'Global Europe' Services and Investment Agenda: Locating the Commercial Drivers of the EU-ACP Economic Partnership Agreements"**, Journal of Common Market Studies, Volume 50, Issue 2, March 2012.
- Hoeffler C., **"European armament co-operation and the renewal of industrial policy motives"**, Journal of European Public Policy, Volume 19, Issue 3, 2012. Abstract This article explores economic patriotism within the evolution of European defence procurement policies. As European integration advances, the nature of the patrie

- underpinning interventions in defence industries evolves, and becomes partially post-national. That said, 'national' boundaries endure, and special relationship among national actors continue to exist. European co-operation in armaments production involves an ambiguous blend of partial liberalization and the implementation of industrial policy at a new level. Tensions among actors about both the nature of defence industrial policy (liberal vs protectionist) and its level of implementation (national/European/global) explain the evolution of the European prerogatives in this sector.
- Horsley T., **"Subsidiarity and the European Court of Justice: Missing Pieces in the Subsidiarity Jigsaw?"**, Journal of Common Market Studies, Volume 50, Issue 2, March 2012. Abstract: This article reviews the evolution of subsidiarity as a constitutional principle within the case law of the European Court of Justice. It argues that, to date, discussion of subsidiarity as a judicial principle remains narrowly focused on its impact as a restraint on the Union legislature. In an effort to steer debate in another direction, this article revisits and supports arguments in favour of applying subsidiarity as a brake on the Court's own interpretative functions. Thereafter, it isolates the Court's interpretation of the Treaty free movement provisions as an empirical example to test this underdeveloped dimension of subsidiarity.
 - Kudrna Z., **"Cross-Border Resolution of Failed Banks in the European Union after the Crisis: Business as Usual"**, Journal of Common Market Studies, Volume 50, Issue 2, March 2012. Abstract: The post-2007 financial crisis created an opportunity for reforms that could close the regulatory gap between transnational banks and national bank resolution regimes. During the decade before the crisis, the European Union tried to develop a cross-border bank resolution regime relying on voluntary agreements and complex governance networks. However, these arrangements failed to commit national authorities to multilateral resolution as was exemplified by the case of Fortis. The crisis experience provided the Commission with an opportunity to propose legislation that would either deepen the pre-crisis co-ordinated regime, or replace it with an integrated resolution regime for systemically important cross-border banks. The Commission considered the more ambitious reforms, but after the experience with negotiations over the powers of European Supervisory Authorities, postponed the proposals for an integrated regime until after 2014. The initial round of post-crisis reforms thus remained limited to minimal improvements of the pre-crisis status quo.
 - Künzel S., **"The local dimension of active inclusion policy"**, Journal of European Social Policy Journal of European Social Policy 22 (1), February 2012. Abstract: Active inclusion reforms are radically transforming social policies in Europe. Consequently, the welfare state is changing from a social citizenship approach based on uniform benefits and services towards a system of individualized, targeted welfare intervention. Reforms therefore involve a fundamental re-organization of welfare provision. This transformation is usually discussed as a matter of national regimes for active inclusion and European diffusion of 'good' governance. However, active inclusion policies rely on a different social policy approach implying differentiated implementation processes. The implementation of active inclusion reforms can therefore only be understood by taking into account the local level. A series of local studies on French and German minimum income schemes raises questions about national accounts of these schemes, which depict a shift towards workfare. By contrast, this article reveals local variation between market-

oriented, bureaucratic and participatory active inclusion strategies dependent on the distinct local governance arrangements.

- León S. & Ferrín Pereira M., **"Intergovernmental Cooperation in a Decentralised System: the Sectoral Conferences in Spain"**, South European Society and Politics, Volume 16, Issue 4, 2011.
- Morgan G., **"Supporting the City: economic patriotism in financial markets"**, Journal of European Public Policy, Volume 19, Issue 3, 2012.
- Nathalie Brack, **"Eurosceptics in the European Parliament: Exit or Voice?"**, Volume 34, Issue 2, Journal of European Integration, 2012. Abstract: Euroscepticism at the supranational level has remained largely overlooked by scholars. In an attempt to fill in this gap, this article focuses on the persistent minority of hard Eurosceptic MEPs. The objective is twofold. First, it aims to determine how Eurosceptic MEPs conceive and carry out their representative mandate. Second, it analyzes the impact of the institutional framework and of the visions of Europe on the strategies of these MEPs. Drawing on the insights of role theory and the dichotomy of A. Hirschman and using a qualitative methodology, the article proposes a typology of three main parliamentary roles (the absentee, the pragmatist and the public orator), corresponding to a continuum between exit and voice. It also shows that both the visions of Europe as well as the institutional context affect the parliamentary roles of MEPs.
- Prabhakar R., **"What do the public think of taxation? Evidence from a focus group study in England"**, Journal of European Social Policy 22 (1), February 2012
- Rosamond B., **"Supranational governance as economic patriotism? The European Union, legitimacy and the reconstruction of state space"**, Journal of European Public Policy, Volume 19, Issue 3, 2012. Abstract: 'Economic patriotism' (EP) and 'European integration' might normally be regarded as antonyms. The argument is made for reading some actions and discourses of the EU in terms of EP. Two assumptions are relaxed: that EP is an exclusive property of nation-state space and that is necessarily associated with the suspension of economic liberalism. By relaxing the first, the article shows how many aspects of EU discourse and practice can be thought of as EP-like. The institutionalized economic liberal biases of the EU tend to constrain the possibilities for supranational EP in its two principal guises, labelled here as 'Schmittian' and 'Listian'. The relaxation of the second assumption allows for a third variant of EP to be introduced: 'market-making' EP. This is shown to be a particular feature of Commission discourse since the mid-1980s. The move to market-making EP discourse demonstrates the particular quality of legitimacy dilemmas faced by the EU.
- Schmidt V. A., **"European Member State Elites' Diverging Visions of the European Union: Diverging Differently since the Economic Crisis and the Libyan Intervention?"**, Volume 34, Issue 2, Journal of European Integration, 2012. Abstract: In the midst of the EU's economic crisis and in the heat of the Libyan intervention, immediate concerns have seemingly crowded out consideration of the long-term issues that have been at the center of the major debates, such as the constitutionalization of the EU, enlargement to the east, or the EU as a global actor. But although these issues appear to be forgotten, the underlying questions about what the EU should be and do that nourished the debates remain. Although each member state naturally has its own specific answer to these questions, the answers have more generally divided into four basic discourses about the EU as a free market, a values-based community, a rights-based

union, and/or a strategic global actor. Leaders' visions of the EU have long appeared associated with particular discourses, with these continuing to inform and explain their actions. But their responses to the economic crisis of the EU as well as to the humanitarian crisis of Libya have thrown such discourses, whether understood in terms of path dependence or incremental development, into question, since some member state leaders' discourses and/or actions marked radical shifts, and others greater drifts, from the past, at least in the heat of the moment. The question this article therefore poses is whether EU visions are not simply continuing to diverge but also whether they are diverging differently in the aftermath of the EU's recent crises in economics and international action. It will assess this through the lens of European political elites' discourses of European integration and international relations, with special attention to the three biggest member states, Britain, France, and Germany.

- Schwarz P., **"Tax disincentives and female employment in Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) countries"**, Journal of European Social Policy Journal of European Social Policy 22 (1), February 2012
- Seabrooke L., **"Homespun capital: economic patriotism and housing finance under stress"**, Journal of European Public Policy, Volume 19, Issue 3, 2012.
- Spendzharova A., **"Is More 'Brussels' the Solution? New European Union Member States' Preferences about the European Financial Architecture"**, Journal of Common Market Studies, Volume 50, Issue 2, March 2012. Abstract: The changes in the European financial architecture in the aftermath of the 2008 global financial crisis have highlighted the tension between the need for greater centralization of financial regulation at the EU level and the reluctance of some Member States to give up national regulatory autonomy. This article analyses the attitudes of new EU Member States toward the EU financial regulatory reforms. It investigates whether the extent of foreign ownership in the domestic financial sector, Euroscepticism, government support for deregulation and recent experiences of a severe financial crisis have an impact on countries' reservations. According to the results of the analysis, the higher the foreign ownership of a country's financial sector, the more reservations it expresses. The Eurosceptic attitude of the political parties in government matters as well. The more the governing political parties are opposed to EU integration in general, the more reservations one finds in a country's official position on the new EU financial architecture.
- Tavora I., **"The southern European social model: familism and the high rates of female employment in Portugal"**, Journal of European Social Policy February 2012, 22 (1).
- Van Rie T. & Marx I., **"The European Union at Work? The European Employment Strategy from Crisis to Crisis"**, Journal of Common Market Studies, Volume 50, Issue 2, March 2012. Abstract: The European Employment Strategy (EES) emerged in the early 1990s under the influence of an acute rise in unemployment and the introduction of economic and monetary union (EMU). Its purpose is to foster convergence towards lower unemployment and higher employment. This article considers these outcomes over a longer time frame and in a broader geographical context than previous studies have done. Overall, outcomes in the EU-15 improved and converged since the introduction of EES. Comparisons suggest that these developments do not merely reflect long-term or international trends. The recent crisis, with deteriorating and divergent outcomes, might signal the start of a new EES cycle.

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

- “The Maastricht Treaty – 20 years later”, Policy Dialogue, 07/02/2012, <http://www.notre-europe.eu>.
- Barysch K., “Greece's real challenge”, Insight, 03/02/2012, <http://www.cer.org.uk>.
- Burke E., “Russia is not completely wrong about Syria”, Insight, 17/02/2012, <http://www.cer.org.uk>.
- Burke E., “Why France is leaving Afghanistan”, Insight, 02/02/2012, <http://www.cer.org.uk>.
- Dehousse R., “The “Fiscal Compact”: legal uncertainty and political ambiguity”, Policy Brief No. 3, February 2012, <http://www.notre-europe.eu>.
- Delors J., “The Maastricht treaty 20 years on”, Tribune, 29/02/2012, <http://www.notre-europe.eu>.
- Dhéret C., Zuleeg F. and Chiorean-Sime S., “Analysis of the simplification measures mentioned in both the proposal for a EU Financial Regulation and the cohesion policy legislative package”, 16/02/2012, <http://www.epc.eu>.
- Dokos Th., “Who Lost Greece? The Geopolitical Consequences of the Greek Crisis”, Policy Paper No. 18, February 2012, <http://www.eliamep.gr>.
- Emerson M., “Putin's faltering return”, CEPS Commentary, 01/02/2012, <http://www.ceps.be>.
- Fernandes S. and Rubio E., “Solidarity within the Eurozone: how much, what for, for how long?”, Policy Paper 51, 14/02/2012, <http://www.notre-europe.eu>.
- Grant C., “Annual report 2011”, Report, 09/02/2012, <http://www.cer.org.uk>.
- Grant C., “Russia, China and global governance”, Report, 29/02/2012, <http://www.cer.org.uk>.
- Gros D., “Greece and Portugal: Similar fundamentals but different outcomes?”, CEPS Commentary, 17/02/2012, <http://www.ceps.be>.
- Jarábik B., “Pressure and tact are the right response to Victor Orban”, Insight, 23/02/2012, <http://www.cer.org.uk>.
- Král D., “Why the Czechs did not sign up to the fiscal treaty”, EPIN, 07/02/2012, <http://www.ceps.be>.
- Lamy P., “The Future of Europe in the New Global Economy”, Tribune, February 2012, <http://www.notre-europe.eu>.
- Martens H. and Zuleeg F., “The Digital Single Market 2.0”, Policy Brief, 27/02/2012, <http://www.epc.eu>.
- Paul A., “To sign or not to sign? – That's the EU-Ukraine question”, Commentary, 13/02/2012, <http://www.epc.eu>.
- Tilford S., “France: Why the self-flagellation?”, Insight, 10/02/2012, <http://www.cer.org.uk>.
- Trenin D., “True partners? How Russia and China see each other”, Report, 13/02/2012, <http://www.cer.org.uk>.
- Valiante D., “The Euro Prisoner's Dilemma”, ECMI Commentary No. 32, 24/02/2012, <http://www.ceps.be>.
- Whyte P., “Europe's growth strategy: All supply and no demand”, Insight, 27/02/2012, <http://www.cer.org.uk>.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- 22/3/2012: Επιστημονική εκδήλωση με θέμα «**Η ιδιότητα του πολίτη στην Ελλάδα**» που οργανώνει το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνιολογίας του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διοίκησης της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 22/3/2012: Η Ελληνική Ένωση Οικονομικής Ανάλυσης του Δικαίου και το Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας & Θεωρίας της Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών διοργανώνουν το 3ο Ετήσιο Εργαστήριο (workshop) για Νέους Ερευνητές στο Κεντρικό Κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών, Πανεπιστημίου 30 (Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης»). Η ημερίδα είναι αφιερωμένη στη μνήμη του Δρ. Δημήτρη Καραντώνη.
- 22/3/2012: Το Κέντρο Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας (Κ.Δ.Π.Ο.) του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων (Ι.ΔΙ.Σ.) του Παντείου Πανεπιστημίου διοργανώνει συζήτηση με θέμα «**Προοπτικές εξόδου από την κρίση**». Ομιλητές: Π. Ρουμελιώτης (Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου και πρώην εκπρόσωπος της Ελλάδας στο ΔΝΤ) και Ζωρζέττα Λάλη, (Επικεφαλής της Task Force της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα) deca@idis.gr
- 21/3/2012: Το Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου και το Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών διοργανώνουν ημερίδα με θέμα «**Η κρίση των Ελληνικών ΜΜΕ**», Αμφιθέατρο Σάκη Καράγιωργα II
- 19/3/2012: Στο πλαίσιο συνεργασίας του Διεθνούς Κέντρου Μελετών Ευξείνου Πόντου (ΔΙΚΕΜΕΠ) με το Research Institute for European and American Studies (RIEAS) διοργανώθηκε συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης με θέμα «**Παράνομη Μετανάστευση και Εμπορία Ανθρώπων στα Βαλκάνια και την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας**». Γραφείο Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Αθήνα.
- 19/3/2012: Ο εκδοτικός οργανισμός Λιβάνη διοργανώνει εκδήλωση- παρουσίαση του νέου βιβλίου του καθηγητή Αλέξη Μητρόπουλου με τίτλο «**Στο έλεος του Μνημονίου. Η πολιτική της χρεοκοπίας και η υπέρβασή της**». Ομιλητές: Δ. Καζάκης (Οικονομολόγος-Αναλυτής), Νίκος Κοτζιάς (Καθηγητής Πολιτικών Θεωριών), Σεραφείμ Κοτρώτσος (δημοσιογράφος) και Ευκλείδης Τσακαλωτός (Καθηγητής Οικονομικών, ΕΚΠΑ). Συντονιστής: Νίκος Χατζηνικολάου. Πολεμικό Μουσείο.
- 8/3/ 2012: Σεμινάριο μεταπτυχιακών φοιτητών και υποψηφίων διδακτόρων με θέμα: «**Οι Κοινωνικές Επιστήμες και η υφιστάμενη κρίση**» που οργανώνει ο Τομέας Ανθρωπιστικών Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 1/3/2012: Εκδήλωση με θέμα: «**Κοινωνία και Δημοκρατία την περίοδο της Κρίσης**» που οργανώνει ο Τομέας Κοινωνικής Θεωρίας και Κοινωνιολογίας του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών και το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 16/2/2012: το ΕΛΙΑΜΕΠ διοργάνωσε ημερίδα με ομιλητή τον υπουργό εξωτερικών Σταύρο Δήμα και τον Γενικό Γραμματέα του NATO Anders Fogh Rasmussen «**Ελλάδα και NATO: Παρόν και μέλλον**», Μέγαρο Μουσικής Αθηνών.
- 21/2/2012: το ΕΛΙΑΜΕΠ διοργάνωσε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με ομιλητή τον Πρέσβη της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης στην Αθήνα, Δρα Boro Bronza με θέμα την

«Αξιοποίηση της Δημόσιας Περιουσίας». Καλεσμένοι ήταν ακαδημαϊκοί, εκπρόσωποι του διπλωματικού σώματος, συμπεριλαμβανομένων όλων των πρέσβων της πρώην Γιουγκοσλαβίας, καθώς και εκπρόσωποι του ΕΛΙΑΜΕΠ.

- 14/2/2012: Διάλεξη του καθηγητή του Τμήματος Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης, κ. Χρυσόστομου Μαντζαβίνου με θέμα «**Η έννοια της κρίσης στη Θεωρία των Κοινωνικών Θεσμών**» που οργανώνει το Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 14/2/2012: Το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ) σε συνεργασία με την Πρεσβεία της Ολλανδίας στην Ελλάδα, διοργάνωσαν συζήτηση με θέμα «**Εμπειρίες επιτυχημένης ένταξης σε Ελλάδα και Ολλανδία**». Ομιλητές: Δρ. Kader Abdolah (συγγραφέας) & Δρ. Γκαζμέντ Καπλάνι (δημοσιογράφος/ συγγραφέας). Συντονίστρια: Καθηγήτρια Αντιγόνη Λυμπεράκη (Πάντειο Πανεπιστήμιο, Επιστημονική Συνεργάτης, ΕΛΙΑΜΕΠ).
- 10-11/2/2012: Το Ινστιτούτο Ερευνών & Πολιτικής Στρατηγικής για την Ανάπτυξη & τη Διακυβέρνηση (ΙΝΕΡΠΟΣΤ), «**Ελλάδα 2012-2020: Προοδευτική Επανεκκίνηση: από την κρίση στην λύση**», Πολεμικό Μουσείο.
- 6/2/2012: Διάλεξη του ομότιμου καθηγητή της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, κ. Διονυσίου Σπινέλλη με θέμα: «**Φαινόμενα ανομίας στις ημέρες μας**» που οργανώνει το Σώμα Ομοτίμων Καθηγητών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 2/2/2012: η Επιτροπή κατά των Πυρηνικών Κινδύνων του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ) διοργάνωσε εκδήλωση με θέμα «**Απαγόρευση της Πυρηνικής Ενέργειας και των Πυρηνικών Όπλων**», Κεντρικό Κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΕΕΕΠ

1. ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- Ανδρέου, Γιώργος, Συνοχή και διαρθρωτική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Παπαζήσης, Αθήνα 2002.
- Διαμαντικός, Κων/νος - Τριαντόπουλος, Χρήστος, Το Διαδίκτυο στην υπηρεσία της έρευνας, Εκδόσεις Εργαστηρίου Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2006.
- Διαμαντικός, Κωσταντίνος, Θεωρία και πρακτική της αξιολόγησης Προγραμμάτων, δράσεων και πολιτικών, Παπαζήσης, Αθήνα 2007.
- Δούση, Εμμανουέλα, Η κοινοτική περιβάλλοντος και η επίδρασή της στην περίπτωση της Ελλάδας, Παπαζήσης, Αθήνα 2002
- Καζάκος, Πάνος, Αναθεώρηση του συντάγματος και Οικονομία. Δοκίμιο οικονομικής ανάλυσης των συνταγματικών θεσμών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007.
- Καζάκος, Πάνος, Στη Μέση του Δρόμου; Η Ελλάδα και η Πρόκληση της Ανταγωνιστικότητας, Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις, Αθήνα 2005.
- Κουτσιαρός, Αθανάσιος, "www.ΠολιτικόΙσλάμ.online.tr" Η ηλεκτρονική παρουσία του Τούρκικου πολιτικού Ισλάμ στο διαδίκτυο, Παπαζήσης, Αθήνα 2004.
- Κουτσιαράς, Νίκος, Η Λήψη Αποφάσεων σε μια Οικονομική Ένωση. Υποδείξεις με αφετηρία τη σύγχρονη οικονομική θεωρία της πολιτικής, Παπαζήσης, Αθήνα 2003.
- Κουτσιαράς, Νίκος, Ποιος ελπίζει ή φοβάται τις Βρυξέλλες; Η ρυθμιστική παρέμβαση της Ε.Ε. στις αγορές εργασίας, Παπαζήσης, Αθήνα 2004.
- Μιχαλάκη Σ. & Φιλίνης Κ., «Τι συμβαίνει στο βασίλειο της Δανιμαρκίας. Ευελιξία με ασφάλεια και οι επιδόσεις της αγοράς εργασίας», Παπαζήσης, Αθήνα, 2009.
- Μπότσιου, Κων/να, Μεταξύ NATO και ΕΟΚ. Η Ευρώπη σε αναζήτηση μιας αμυντικής και πολιτικής ένωσης, 1949-1957, Παπαζήσης, Αθήνα 2002.
- Koutsiaras, Nikos, Understanding Economic and Monetary Union, Institute of European Integration and Policy, Metamesonykties Ekdoseis, Athens 2005.
- Τριαντόπουλος, Χρήστος, Εποπτεία τραπεζικού συστήματος: Η ευρωπαϊκή εμπειρία και το νέο κανονιστικό πλαίσιο, Παπαζήσης, Αθήνα 2008.

2. ΚΕΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α. Μέλη ΔΕΠ και Συνεργάτες από άλλα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα

- Διαμαντόπουλος, Χρήστος, "Διοικητικές αντιλήψεις και Διοικητικά συστήματα: Αγγλοαμερικάνικη και ευρωπαϊκή παράδοση". WP. A01/06, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0106
- Καζάκος, Πάνος, "Ανταγωνιστικότητα, Ανάπτυξη και Απασχόληση. Εθνικές δυνατότητες και προτεραιότητες.", WP. A03/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0304
- Καζάκος, Πάνος, "Στη Μέση του Δρόμου; Η Ελλάδα και η Πρόκληση της Ανταγωνιστικότητας", 2005 στο eeep.pspa.uoa.gr/Met.Ekd.pdf
- Κουτσιαράς, Νίκος, "Η στρατηγική της Λισαβόνας και η έκθεση Kok: Μεταξύ οικονομικής σκοπιμότητας και πολιτικής ορθότητας", WP. A02/05, 2005 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0205
- Λάβδας, Κώστας - Χρυσόχδου, Δημήτρης, Νέες κατευθύνσεις στη μελέτη της ευρωπαϊκής πολιτείας, WP. A02/06 (2006) στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0206
- Μαραβέγιας Ν., «Σε αναζήτηση ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ύπαιθρο», WP. A01/08 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0108.pdf
- Τζιφάκης, Νικόλαος - Φακιολάς, Ευστάθιος Τ. "Οι επιχειρήσεις ειρήνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Δυτικά Βαλκάνια", WP. A02/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0202
- Ananiadis, Blanca, "From Lisbon to Lisbon: Narratives of Social Europe". UACES 37th Annual Conference and 12th Research Conference, WP. A02/07, 2007 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0207
- Attina, Fulvio, Building the Union: an evolutionist interpretation, IEIP-EKEM (Conf.) 09 στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)09.pdf](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)09.pdf)
- Bellamy, Richard, New modes of democracy: Can there be EU Democracy without parties or political representation? IEIP-EKEM (Conf.) 08 στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)08](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)08)
- Castiglione, Dario, Notes on "The role of political identity in European integration", IEIP-EKEM (Conf.) 07 στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)08.pdf](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)08.pdf)
- Diamantopoulos, Christos, "Thoughts on logical positivism, simon's decision theory and the aristotelian teleology", WP. A01/07, 2007 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0107
- Kaczynski, Piotr Maciej, "Polish Dilemmas on the New European Union Treaty", Institute of Public Affairs(Warsaw)στο eeep.pspa.uoa.gr/IPA.pdf
- Kassimatis, George, Common cultural roots - The cornerstone of the European Union IEIP-EKEM (Conf.) 05, στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)05.pdf](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)05.pdf)
- Kazakos, Panos, After the Constitutional Debacle: What way ahead for the Union?, IEIP-EKEM (Conf.) 10, στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)10.pdf](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)10.pdf)
- Kazakos, Panos, Europeanisation, Public Goals and Group Interests: Convergence Policy in Greece, 1990-2003 στο eeep.pspa.uoa.gr/WEP.pdf
- Kazakos, Panos, Scenarios for the future of Europe, WP. A01/05, 2005 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0105
- Koutsiaras, Nikos - Andreou, George, Small can be beautiful: The EU budget - and the financial perspectives for 2007-2013, WP. A01/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0104

- **Manitakis, Antonis**, *The impasses in constitutionalising the EU and the perspective of moving from the shared sovereignty of states to "condominium" of peoples*, IEIP-EKEM (Conf.) 02 στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM \(Conf.\) 02](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM (Conf.) 02)
- **Pagoulatos, George**, *Deepening vs Widening: Revisiting the dilemma*, IEIP-EKEM (Conf.) 06 στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM \(Conf.\) 06.pdf](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM (Conf.) 06.pdf)
- **Papadopoulou, Lina**, *Lost in "translation" or, how political visions IEIP-EKEM (Conf.) 04: regarding the future of Europe are "translated" into constitutional arrangements*
- **Taylor, Paul**, *The State of European Integration: a view on the present and future perspective*, IEIP-EKEM (Conf.) 01 στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM \(Conf.\) 01](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM (Conf.) 01)
- **Trechsel, Alexander**, *The Swiss model: a bonanza for EU studies*, IEIP-EKEM (Conf.) 03, [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM \(Conf.\) 03](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM (Conf.) 03)
- **Β. Ερευνητές και Επιστημονικοί Συνεργάτες Ε.Ε.ΕΠ**
- **Δούκας, Γιάννης**, "Η παγκόσμια διατροφική κρίση και η θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης", WP. B01/08:
- **Διαμαντίκος, Κωνσταντίνος - Λαμπρίδης, Παναγιώτης**, "Η Αναζήτηση της Ειρήνης στο Αιγαίο: Μια Συνολική Αποτίμηση της Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και Ασφάλειας στις Ελληνοτουρκικές Σχέσεις", WP. B08/04 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0804
- **Διαμαντίκος, Κωνσταντίνος**, *Θεωρία και μέθοδοι αξιολόγησης κοινωνικό - οικονομικών παρεμβάσεων*, WP. B05/06, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0506
- **Μανούζας, Ζήσης**, "Μείωση των ωρών εργασίας: Είναι αποτελεσματικό μέτρο για την αύξηση της απασχόλησης;", WP. B07/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0704
- **Ματσουκά, Κλεοπάτρα**, *Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Προβλήματα, Προοπτικές, Προκλήσεις*, WP. B04/06, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0406
- **Μπουρίκος, Δημήτρης**, *Ζητήματα κοινωνικοασφαλιστικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα, Επισημάνσεις και προτεινόμενη βιβλιογραφία*, WP. B03/06, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0306
- **Παπούλιας, Ευάγγελος**, *Διεθνές και Ευρωπαϊκό πλαίσιο της εθνικής πολιτικής μουσείων. Περιπτώσιολογική μελέτη Αρκαδίας*, WP. B01/07, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0107
- **Σκάλλκος, Δημήτρης**, "Από τον Ρεπουμπλικανικό Φιλελευθερισμό στη Δημοκρατία των Ελευθεριών: Μία προσέγγιση ανα-σημασιοδότησης της "φιλελεύθερης σοσιαλδημοκρατίας", WP. B02/07, 2007 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0207
- **Σοφού, Στεργουίλα**, "Η Αναπτυξιακή Βοήθεια ως μέσο της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Περίπτωση των Δυτικών Βαλκανίων", WP. B06/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0604
- **Τριαντιδής, Αρης**, "Οικονομικές προεκτάσεις της περιφερειακής ολοκλήρωσης στα Βαλκάνια", WP. B05/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0504
- **Andreou, George**, *Regional Policy in Greece Sectoral Case Study The Operational Programme "Competitiveness"*, WP. B01/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0104
- **Choros, Panagiotis**, *Political Conditionality in the European Neighbourhood Policy: The Case of the Southern Mediterranean* WP. B02/05, 2005 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0205
- **Demiri, Eleni - Vlioras, Evangelos**, *The Greek Contribution to CFSP and Civilian Crisis Management*, WP. B02/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0204
- **Frangakis, Nikos - Papayannidis, A.D. - Demiri, Eleni - Vlioras, Evangelos**, *FORNET CFSP Annual Report 2004-Greece*, WP. B03/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0304
- **Kotsiaros, Athanasios**, *The change of the Greek foreign policy strategy towards Turkey: the Greek official political discourse*, WP. B01/06, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0106
- **Petrelli, Marina - Vallianatou, Anna**, *The medium-small and big member states: willing enough to draw common positions during the European Convention and IGC debate on CFSP and ESDP?*, WP. B02/06, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0206
- **Triantafillou, Martha**, *Forecasting conflicts with the use of event data: The Greek-Turkish case of Imia*, WP. B04/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0404
- **Trantidis, Aris**, *Interests, Ideas and Norms: The Strategy of 'Symbiosis' in the European Neighbourhood Policy*, WP. B03/05, 2005 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0305
- **Trinquelle Isabelle**, "La spécificité de la gestion des déchets dans les îles au regard du droit communautaire" στο eeep.pspa.uoa.gr/IsabelleTrinquelle-French.pdf
- **Vallianatou, Anna**, *The Iraq crisis: did the fourth EU-Greek Presidency follow a problem solving approach?*, WP. B01/05, 2005 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0105
- **Κείμενα εργασίας Μονάδα Τουρκίας**
- **Kotsiaros, Athanasios**, "Turkish National Elections 2007: Choosing between democracy and authoritarianism", RUT-WP03/07, 2007 στο <http://eeep.pspa.uoa.gr/RUT-WP03.07.pdf>
- **Κοτσιαρός, Αθανάσιος** (επ.), «Η Ευρωπαϊκή Κοινή Γνώμη και η Τουρκία: Διαπραγμάτευση ενάντια στη θέληση των ευρωπαίων πολιτών;» RUT-WP02/07, 2007 στο <http://eeep.pspa.uoa.gr/RUT-WP02.07.pdf>
- **Τριαντόπουλος, Χρήστος**, «Τουρκική οικονομία: Το τρένο του 2006 θα εκτροχιαστεί το 2007;», (2007) RUT-WP01/07 στο <http://eeep.pspa.uoa.gr/RUT-WP01.07.pdf>
- **Τσαπακίδης, Χρήστος**, «Οι Ρωσοτουρκικές Σχέσεις στη Μεταψυχροπολεμική Εποχή: Επαναπροσδιορισμός και Νέες Τάσεις», RUT-WP04/07, 2007 στο <http://eeep.pspa.uoa.gr/RUT-WP04.07.pdf>